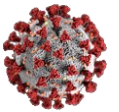

**ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ
ΞΑΝΑ!!**

**ΤΡΙΤΗ ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ
ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΓΝΩΜΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΤΑΣΗ ΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΝ ΚΟΡΩΝΟΪΟ, ΚΑΤΑ
ΤΗΝ ΦΑΣΗ ΤΟΥ 2^{ΟΥ} ΕΓΚΛΕΙΣΜΟΥ-LOCKDOWN,
ΜΕΣΩ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ**

**Επαμεινώνδας Πανάς
σ.Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών
Δεκέμβριος 2020**

Η έρευνα αυτή διεξήχθη με επιστημονικό υπεύθυνο τον σ. Καθηγητή του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών, κ. Επαμεινώνδα Πανά.

Τα σχόλια και οι ερμηνείες που δίνονται στην ανάλυση της έρευνας εκφράζουν αποκλειστικά και μόνο την άποψή του.

Dr. Epameinondas Panas is a member of **European Society for Opinion and Market Research - ESOMAR**

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΤΥΠΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ
ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΡΕΥΝΑΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	14 Νοεμβρίου – 5 Δεκεμβρίου 2020
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑΣ	ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ
ΜΕΓΕΘΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΟΥ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΑΝΕΡΧΕΤΑΙ ΣΕ 2412 ΑΤΟΜΑ ΑΝΩ ΤΩΝ 17 ΕΤΩΝ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Η δομή του ειδικού ερωτηματολογίου στη συγκεκριμένη ερευνητική προσέγγιση αποτελείται από τις εξής **ενότητες**:

ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ
Πρελούδιο	
Εισαγωγή - Μεθοδολογία	
Οι Έλληνες ως προς τον εγκλεισμό - lockdown	3
Εμβόλια	2
Φόβος – Ψυχική Υγεία	3
Προσδοκώμενα προβλήματα λόγω κορωνοϊού	2
Αισιοδοξία	1

Ενότητα 1: Πρελούδιο

Από το βιβλίο «Οι Μηχανές της Ζωής – πως οι Μικροοργανισμοί έκαναν τη Γη κατοικήσιμη» του Paul Falkowski, Πρέπει, συνεπώς, να ακουσθεί η **φωνή του πολίτη**, γιατί, ουσιαστικά, αυτός βιώνει τις επιπτώσεις της άρσης των περιορισμών καθώς και τις απειλές του κορωνοϊού.

Αναφέρουμε τα εξής σημαντικά:

« ... ίσως η μεγαλύτερη ειρωνεία στη Βιολογία είναι ότι τα μικρόβια που αποτελούν τους παλαιότερους αναπαραγόμενους οργανισμούς στη Γη ανακαλύφθηκαν πρόσφατα και έχουν σε μεγάλο βαθμό αγνοηθεί... Η ζωή στη Γη είναι ασταθής, αναπόφευκτα εφήμερη, αλλά απίστευτα ανθεκτική. Πότε πότε, καταστροφικά συμβάντα πέρα από τον έλεγχο κάθε ζωντανού οργανισμού οδηγούν σε μαζικές εξαφανίσεις ειδών..., αλλά οι μικροοργανισμοί πέρασαν την εξαφάνιση και επέζησαν...

Εμείς οι άνθρωποι έχουμε μια μακρά ιστορία συνύπαρξης με τα μικρόβια. Παρά το γεγονός ότι ένα μέρος της ιστορίας αφορά σε ειρηνική συνύπαρξη, οι ειρηνικές πλευρές επικαλύπτουν έναν πολυετή χαμηλού επιπέδου πόλεμο μεταξύ ημών και των μικροβιακών εισβολέων, που είναι εξελικτικά προγραμματισμένοι για να μας σκοτώσουν. Όμως διαθέτουμε κάποια χαρακτηριστικά που απορρέουν από την εξέλιξη και αποτελούν πλεονέκτημα σε αυτόν τον πόλεμο. Στη διάρκεια της ανθρώπινης ιστορίας, ο ίδιος ο πόλεμος έχει σε μεγάλο βαθμό επηρεάσει την εξελικτική μας πορεία και αυτήν των μικροβίων. Ας δούμε ένα από τα χαρακτηριστικά που μας δίνουν κάποιο πλεονέκτημα σε αυτήν τη διαμάχη με τα μικρόβια.

Η ανάπτυξη μιας σύνθετης γλώσσας και της περιληπτικής σκέψης είναι ένα από τα πιο ενδιαφέροντα και σημαντικά χαρακτηριστικά που μας διαχωρίζουν από όλα τα άλλα ζώα... Στην πορεία της εξελικτικής τους ζωής, οι μικροοργανισμοί έκαναν αυτόν τον πλανήτη κατοικήσιμο για τους εαυτούς τους και τελικά για εμάς. Είμαστε μόνο επιβάτες σε αυτό το ταξίδι.

Παρ' όλα αυτά παίζουμε με τους μικροοργανισμούς για την κυριαρχία. Είναι απλώς θέμα χρόνου, χωρίς να αυτοπεριοριζόμαστε, να σχεδιάσουμε κατά λάθος και να ελευθερώσουμε μικροοργανισμούς που θα μπορούσαν ουσιαστικά να διαταράξουν την ισορροπία των ηλεκτρονίων στην παγκόσμια αγορά. Αυτό ενδεχομένως να ήταν καταστροφικό».

«Βιολογία, ένας Κήπος γεμάτος Θαύματα» του Καθηγητή **Gottfried Schatz**, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2018, από το δοκίμιό του «**Ο ΠΛΑΝΗΤΗΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΒΙΩΝ** (ένα από τα 19 δοκίμιά του):

« ...Στις 22 Σεπτεμβρίου 1994, κατά τη διάρκεια ενός Διεθνούς Συνεδρίου Βιοχημείας στο Νέο Δελχί της Ινδίας, καθώς ο τεχνικός ήχου μου στερώνε το μικρόφωνο στο σακάκι, ψιθύρισε κάτι που έκανε το αίμα να παγώσει στις φλέβες μου: την προηγούμενη είχε εμφανιστεί πανώλη στη Σουράτ, μια πόλη 1,6 εκατομμυρίων κατοίκων, νοτιοδυτικά του Νέου Δελχί. Εβδομάδες πριν από την εκδήλωση της πανώλης είχε παρατηρηθεί στην περιοχή μαζικός θάνατος ποντικών και ένας άνθρωπος είχε ήδη πεθάνει από την ασθένεια.

Επειδή επέστρεψα στην Ελβετία αμέσως μετά τη διάλεξή μου, πληροφορήθηκα πλέον από τις ειδήσεις ότι στη Σουράτ είχε προκληθεί ομαδικός πανικός: μέσα σε δύο ημέρες 300.000 άνθρωποι είχαν τραπεί σε φυγή, ενώ από την πρώτη κιόλας μέρα είχαν εξαντληθεί τα αντιβιοτικά. Μετά τις πρώτες δυσκολίες, οι αρμόδιες αρχές κατάφεραν να θέσουν υπό έλεγχο την επιδημία, έτσι ώστε ο αριθμός των νεκρών να μην ξεπεράσει τους 56, δηλαδή να παραμείνει πολύ μικρός, τηρουμένων των αναλογιών. Εντούτοις, η ταραχή που επικράτησε ανά την υφήλιο έδειξε με εντυπωσιακό τρόπο πόσο μεγάλο φόβο προκαλεί η πανώλη στους ανθρώπους.

Και βέβαια, μόνο αβάσιμος δεν είναι αυτός ο φόβος, καθώς η ασθένεια ευθύνεται για τον θάνατο αμέτρητων ανθρώπων και έχει αποδεκατίσει ολόκληρους λαούς. Με βάση τεκμηριωμένα ιστορικά στοιχεία, στα τελευταία 1.500 χρόνια ξέσπασαν τρεις τουλάχιστον επιδημίες πανώλης που επηρέασαν καθοριστικά την ιστορία της ανθρωπότητας.

Η εξέταση γενετικού υλικού από δόντια και οστά που βρέθηκαν σε τάφους χρονολογούμενους σε περιόδους που θέριζε η πανώλη έχει δώσει μια εξαιρετικά ακριβή εικόνα της προέλευσης και της πορείας των δύο πρώτων επιδημιών της νόσου. Και οι δύο ξεκίνησαν πιθανότατα από την Κίνα και έφτασαν στη Δύση μέσω του Δρόμου του Μεταξιού και των εμπορικών πλοίων.

- *Το πρώτο κύμα πανώλης έφτασε στην Κωνσταντινούπολη επί Ιουστινιανού, το 542 μ.Χ., και αφάνισε περίπου τον μισό πληθυσμό της Ευρώπης, προλειαίνοντας έτσι το έδαφος για την κατάκτησή της από τους μωαμεθανούς.*

- *Το δεύτερο κύμα πανώλης χτύπησε τη Σικελία και την Ιταλία στα μέσα του 14ου αιώνα, και στη συνέχεια, εν είδει στρατιωτικού σχηματισμού σε ώρα μάχης, περικύκλωσε μεγάλες εκτάσεις της Ευρώπης: στόχος της πρώτης «επίθεσης» ήταν το λιμάνι της Μασσαλίας και αμέσως μετά η «υποταγή» των Βρετανικών Νησιών. Στόχος της δεύτερης επίθεσης ήταν οι χώρες από τη Νορβηγία μέχρι την Ολλανδία. Αυτός ο «μαύρος θάνατος», που μαινόταν με κάποια διαλείμματα μέχρι τον 18ο αιώνα, ερήμωσε ολόκληρες περιοχές, υπονόμευσε τις υπάρχουσες κοινωνικές δομές και οδήγησε σε λοιμό, πολιτισμική παρακμή, στον διά πυράς θάνατο των Εβραίων και σε θρησκευτική υστερία.*

Η εκκλησιαστική και κοσμική εξουσία, που έχασε το κύρος και το γόητρο της λόγω της αδυναμίας της να θέσει υπό έλεγχο την πανδημία του 14ου αι., έριξε την ευθύνη στους Εβραίους, διαδίδοντας ότι είχαν δηλητηριάσει τα πηγάδια για να εξοντώσουν τους χριστιανούς. Η θεωρία αυτή πυροδότησε ένα γενικευμένο κύμα διωγμών των Εβραίων σε ολόκληρη την Ευρώπη.

- *Το τρίτο μεγάλο κύμα της πανώλης ξεκίνησε κι αυτό από την Κίνα: εμφανίστηκε το 1894 στην κινεζική επαρχία Γιουνάν και εξαπλώθηκε σε όλο τον κόσμο μέσω του Χονγκ Κονγκ και των θαλάσσιων οδών. Αυτήν τη φορά, όμως, τα πράγματα δεν ήταν τόσο εύκολα για την πανώλη, καθώς η αντίσταση που συνάντησε ήταν σθεναρή.*

Ο βακτηριολόγος Alexandre Yersin, ο οποίος καταγόταν από τη μικρή ελβετική πόλη Aubonne, είχε ανακαλύψει, με τη βοήθεια του Ιάπωνα συνεργάτη του Kitasato Shibasaburo, ότι η πανώλη προκαλείται από ένα παθογόνο μικρόβιο, ένα βακτήριο το οποίο προς τιμήν του ονομάστηκε Yersinia pestis. Στη συνέχεια, με την ακαταπόνητη δουλειά πολλών ερευνητών που θα μπορούσε χωρίς υπερβολή να παραλληλιστεί με την εξονυχιστική έρευνα ενός αστυνομικού επιθεωρητή, διαπιστώθηκε ότι το βακτήριο αυτό προσβάλλει επιλεκτικά διάφορα τρωκτικά και άλλα θηλαστικά. Τα προσβεβλημένα τρωκτικά είναι πολύ επικίνδυνα για τον άνθρωπο, καθώς εδώ και αιώνες παραμένουν ανεπιθύμητοι συγγάτοικοι μας και μας μεταδίδουν την πανώλη με τους ψύλλους τους.

Και τι δεν θα έδινε ο Γάλλος βασιλιάς Φίλιππος ΣΤ' για να έχει αυτή την πληροφορία όταν τον Οκτώβριο του 1348 ζήτησε να μάθει από την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου του Παρισιού σε τι οφείλεται η επιδημία πανώλης που ταλάνιζε τη χώρα. Η απάντηση που πήρε ήταν ότι:

«Η σύγκλιση των πλανητών Κρόνου, Άρη και Δία, την 13η ώρα της 20ής Μαρτίου του 1345 είχε προκαλέσει επιβλαβείς μεταβολές στην ατμόσφαιρα, με αποτέλεσμα την εμφάνιση της ασθένειας». (!)

Μέχρι σήμερα δεν υπάρχει αποτελεσματικό εμβόλιο κατά της πανώλης και ο μοναδικός τρόπος για να ελέγχουμε αποτελεσματικά την εξάπλωσή της είναι η καταπολέμηση των τρωκτικών, ο σωστός τρόπος συμβίωσης με κατοικίδια ζώα και η αυστηρή τήρηση των κανόνων υγιεινής. Σε περίπτωση εμφάνισης συμπτωμάτων πανώλης, πρέπει να γίνει ταχεία διάγνωση και να χορηγηθεί η κατάλληλη αντιβίωση. Προφανώς, δεν μπορούμε ακόμη να ισχυριστούμε ότι νικήσαμε το Yersinia pestis...»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Κάτω από τον **εγκλεισμό – lockdown** ένας αποτελεσματικός τρόπος της κατανόησης των σκέψεων των στάσεων των ανθρώπων είναι μέσα από την αξιοποίηση του Διαδικτύου. Αναγνωρίζεται ο σημαντικός ρόλος του Διαδικτύου κατά τη διάρκεια της **Πανδημίας του κορωνοϊού**. Το Διαδίκτυο επιτρέπει στους ανθρώπους μέσα από τους τοίχους του «μένουμε στο σπίτι», να επικοινωνούν με ολόκληρο τον κόσμο.

Αυτό σημαίνει ότι και οι Έλληνες πολίτες αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να μοιράζονται τα συναισθήματά τους.

Όπως δείξαμε **και στην πρώτη έρευνά μας (2-8 Απριλίου 2020) ο μέσος χρόνος που δαπανούν οι Έλληνες πολίτες στα κοινωνικά δίκτυα σε περίοδο εγκλεισμού-lockdown είναι:**

**273 ΛΕΠΤΑ ΑΝΑ ΗΜΕΡΑ,
Ή ΠΕΡΙΠΟΥ ΠΕΝΤΕ (5) ΩΡΕΣ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ**

Μέσα σ' αυτό το χρόνο οι ενεργές επικοινωνίες διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο. Ταυτόχρονα οι περισσότεροι άνθρωποι αρχίζουν να εξαρτώνται πολύ περισσότερο από το διαδίκτυο.

Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει κυρίως στις μεγάλες ηλικίες ένα ψηφιακό χάσμα που σχετίζεται με τον ψηφιακό αλφαριθμητισμό.

Έτσι οι πολίτες λόγω του **εγκλεισμού-lockdown** παραμένουν «συνδεδεμένοι» αξιοποιώντας τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ταυτόχρονα ξεπερνούν την πλήξη τους. Δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι η χρήση του διαδικτύου αυξήθηκε σημαντικά στην περίοδο του **εγκλεισμού-lockdown**, χρόνος που ξεπερνά αυτόν της παρακολούθησης της τηλεόρασης.

Αξίζει προς στιγμή να φέρουμε πίσω τον χρόνο. Να έρθουμε πίσω στο 1990. Να υποθέσουμε την εμφάνιση της σημερινής πανδημίας το 1990, χωρίς πρόσβαση στο διαδίκτυο, όπως συμβαίνει στις φτωχές χώρες του πλανήτη. Θα υπήρχε ψυχική και οικονομική κατάρρευση.

Το διαδίκτυο αποδείχθηκε μια σανίδα σωτηρίας, όμως θα πρέπει να φροντίσουμε να μειώσουμε δραστικά το **ψηφιακό χάσμα** των ηλικιωμένων και εκείνων που ζουν σε περιοχές που δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο.

Να σημειωθεί εκ προοιμίου ότι ο σύγχρονος άνθρωπος αφιερώνοντας αρκετό χρόνο στο διαδίκτυο **έχει ενσυνείδητη γνώση** των προβλημάτων της καθημερινότητας. Που σημαίνει ότι **δεν είναι απαθής και αδιάφορος** με τη σημερινή κατάσταση της Πανδημίας.

Στην εποχή του διαδικτύου και των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης αυτό που γίνεται είναι ότι οι πολίτες έχουν στη διάθεσή τους ένα πλούτο επιστημονικών πηγών που επαυξάνουν συνεχώς τις γνώσεις τους. Το διαδίκτυο συνεχίζει να κρατάει ενημερους τους πολίτες για όλα τα γεγονότα που συμβαίνουν.

Η διερεύνηση των απόψεων των πολιτών σήμερα με το δεύτερο **εγκλεισμό-lockdown** όσον αφορά στην Πανδημία του κορωνοϊού παραμένει ένα **έντονο επίκαιρο θέμα**. Ειδικά στον διασυνδεδεμένο κόσμο μας, η αξιοποίηση των κοινωνικών δικτύων για την διερεύνηση των στάσεων των πολιτών παραμένει ελκυστική. Μάλιστα από τη στιγμή που η κοινωνία μας ζει κάτω από τις παρεμβάσεις της πολιτείας με το «**μένουμε στο σπίτι**» ή **εγκλεισμός-lockdown**, είναι χρήσιμο με την αξιοποίηση των Κοινωνικών Δικτύων να κατανοήσουμε τις στάσεις, τις απόψεις, των πολιτών μετά τον δεύτερο **εγκλεισμό-lockdown**.

Αναγνωρίζοντας ότι τα **Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης**:

- Βελτιώνουν τη **συλλογική δράση**
- Αυξάνουν τη **κοινωνική αλληλεπίδραση**
- Μειώνουν την πιθανή **παρέμβαση – λογοκρισία**
- Βοηθούν την **ενίσχυση της ανταλλαγής απόψεων και ιδεών** και καθίσταται ένα εργαλείο για τη **διάχυση των πληροφοριών** κατά τη διάρκεια της πανδημίας
- Μειώνουν το **αίσθημα της απομόνωσης**
- Οι χρήστες του διαδικτύου και των κοινωνικών μέσων έχουν **μικρότερη πιθανότητα να εμφανίσουν σοβαρή ψυχολογική δυσφορία** που σχετίζεται με την κατάθλιψη ή άλλες διαταραχές διάθεσης και άγχους
- Και λαμβάνοντας υπόψη σύμφωνα με τα **στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ** τη συμμετοχή των Ελλήνων πολιτών ηλικίας **16 έως 74 ετών** που χρησιμοποίησαν το διαδίκτυο κατά το πρώτο τρίμηνο του 2020 – βλέπε τον ακόλουθο Πίνακα χρήσης του διαδικτύου:

Λόγοι χρήσης του διαδικτύου – Α' τρίμηνο 2020	Ποσοστιαία % συμμετοχή ατόμων ηλικίας 16-74 ετών που χρησιμοποίησαν το διαδίκτυο κατά το Α' τρίμηνο 2020
Αναζήτηση πληροφοριών για προϊόντα και υπηρεσίες	88,9
Διάβασμα online ειδήσεων σε ιστοσελίδες, εφημερίδες, περιοδικά	88,5
Συμμετοχή σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Twitter, Instagram, Snapchat κ.λπ.)	76,0
Ανταλλαγή μηνυμάτων χρησιμοποιώντας εφαρμογές, όπως Skype, Messenger, Viber, Whats App, Snapchat	74,3
Αποστολή ή λήψη ηλεκτρονικών μηνυμάτων	74,2
Μουσική (π.χ. web ραδιόφωνο, μουσική συνεχούς ροής -streaming-, από το You Tube)	73,0
Πραγματοποίηση κλήσεων ή βιντεοκλήσεων, με χρήση web κάμερας μέσω του διαδικτύου (Skype, Messenger, Facetime, Viber, Whats App, Snapchat κ.λπ.)	72,3
Αναζήτηση πληροφοριών υγείας, σχετικά με ασθένειες, διατροφή, κακώσεις, τραύματα, παράγοντες που βελτιώνουν την υγεία κ.λπ	66,6
Παρακολούθηση video (δωρεάν), κάνοντας χρήση υπηρεσιών διαμοιρασμού αρχείων (sharing services), όπως π.χ. από το You Tube	59,7
Μοιραστήκατε με άλλους ή δημοσιεύσατε video φωτογραφίες, μουσική, κείμενο κ.λπ.	48,0
Πραγματοποίηση τραπεζικών συναλλαγών	46,8
Παρακολούθηση video on demand από εμπορικές εταιρείες (όπως Nova Go, Cosmote TV Go, Netflix, HBOGo, Amazon)	32,6
Παιχνίδια	32,4
Παρακολούθηση προγράμματος διαδικτυακής τηλεόρασης συνεχούς ροής (streamed), είτε ζωντανά είτε όχι (catch up), από τηλεοπτικούς σταθμούς	21,0
Κλείσιμο ραντεβού online διαδικτυακά με γιατρό νοσοκομείου, μονάδας υγείας ΠΕΔΥ ή Κέντρου Υγείας	10,5
Πρόσβαση online στο ατομικό σας ιατρικό αρχείο (π.χ. στο αποτέλεσμα εργαστηριακών εξετάσεων που έχετε κάνει)	7,5
Χρήση άλλων ιατρικών υπηρεσιών, μέσω ιστοσελίδας ή εφαρμογής (π.χ. λήψη ιατρικής συνταγής ή ιατρικής συμβουλής)	6,7
Πώληση αγαθών ή υπηρεσιών μέσω ιστοσελίδας ή εφαρμογής (π.χ. στο eBay, Facebook Marketplace, shrock)	5,1

**Για όλους τους παραπάνω λόγους,
η έρευνά μας πραγματοποιήθηκε
μέσω των
Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης.**

Παρά τα πιθανά προβλήματα αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος αναγνωρίζεται η πρόκληση της αξιοποίησης των κοινωνικών δικτύων γιατί αντλούμε **εξαιρετικά χρήσιμες γνώσεις** για την συμπεριφορά των πολιτών κατά τη διάρκεια της πανδημίας μειώνοντας ταυτόχρονα πολλές αδυναμίες του κλασικού τρόπου επικοινωνίας μέσω σταθερού τηλεφώνου.

Η μέθοδος της συλλογικής γνώσης ενός πλήθους – **η φρόνηση της γνώμης του πλήθους** – ήδη χρησιμοποιείται με επιτυχία σε διάφορες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές έρευνες. Μάλιστα, έχει αποδειχθεί ότι οι **συλλογικές απόψεις** των πολιτών που συμμετέχουν σε αυτές τις έρευνες μέσω χρήσης του διαδικτύου είναι πιο ακριβείς από τις ατομικές απόψεις ειδικών.

Γι' αυτό και η διαδικασία αυτή έχει χαρακτηριστεί ως η «**σοφία του πλήθους**». Αυτήν την «**σοφία του πλήθους**», επιδιώκουμε να εμφανίσουμε και να προβάλουμε με τη συγκεκριμένη έρευνά μας.

Έχει αποδειχθεί – Wagner C, Viaimont T. Evaluating the wisdom of crowds. Proc Issues Inf Syst 2010, και Mannes AE, Larrick RP, Soll JB. The social psychology of the wisdom of crowds. 2012 - ότι είναι σημαντική η σοφία του πλήθους όταν αυτό το πλήθος έχει τις πληροφορίες και την ικανότητα να τις επεξεργαστεί.

Όλο αυτό το χρονικό διάστημα, από τον Φεβρουάριο του 2020 μέχρι σήμερα, δεν υπάρχει MME που να μην αναφέρεται καθημερινά και έντονα, στην Πανδημία του κορωνοϊού.

Λόγω του «**εγκλεισμού – lockdown**» τόσο το διαδίκτυο όσο και τα μέσα μαζικής δικτύωσης δημιουργούν διασυνδέσεις και αλληλεπιδράσεις των χρηστών αναπτύσσοντας τις γνώσεις και τις στάσεις τους απέναντι στην πανδημία.

Έτσι στην έρευνά μας αξιοποιούμε τη **σοφία του πλήθους** για να μας δώσει μια «πρόβλεψη» αρκετών ζητημάτων που σχετίζονται με την πανδημία του κορωνοϊού.

Δεν υπάρχουν αυτή τη στιγμή άλλες διαθέσιμες συλλογικές απόψεις και «φωνές» κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Σε μια περίοδο έντονης **αβεβαιότητας** είναι αρκετά σημαντικό να μένουμε όχι μόνο στο σπίτι αλλά καλά πληροφορημένοι για τα πιο ζωτικά ζητήματα μας προβληματίζον.

Η επικοινωνία μέσω των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης εξασφαλίζει την συλλογική δράση, την ανταλλαγή απόψεων και πληροφοριών και αντικατοπτρίζει την εμπειρία των πολιτών λόγω της πανδημίας. Αυτή τη συλλογικότητα θα προσπαθήσουμε να αναδείξουμε με την έρευνά μας. Το **συλλογικό συναίσθημα** αποτελεί πρωταρχικό στοιχείο ουσιαστικής διερεύνησης. Τα συναίσθημα είναι αποτελεσματικά όταν είναι κοινά και αποτελούν χαρακτηριστικά μιας κοινότητας.

Θέλω να ευχαριστήσω όσους συμμετείχαν στην έρευνα για το χρόνο που δαπάνησαν κατά τη συμμετοχή τους.

Είμαι ιδιαιτέρως ευγνώμων που ο διαδικτυακός τόπος «Makeleio.gr», χωρίς καμία οικονομική υποχρέωση, ανάρτησε το ερωτηματολόγιο της έρευνας.

Τέλος, ευχαριστώ τον συνεργάτη μου **Αλέξανδρο Παυλίδη** για τη βοήθεια και την υποστήριξή του.

Ενότητα 3

**Οι Έλληνες ως προς τον
εγκλεισμό - lockdown**

Ο Θεόφραστος (370 π.Χ.) μελέτησε και σκιαγράφησε σε βάθος 30 τύπους ανθρώπινων χαρακτήρων. Έργο μεγαλειώδες. Στον πρόλογο του έργου του «**Χαρακτήρες**» - βλ. ψηφιακή βιβλιοθήκη της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας, Μετάφραση Στ. Γκιργκένης – σημειώνει χαρακτηριστικά:

*«Πολλές φορές απόρησα στο παρελθόν και ίσως δεν θα πάψω ποτέ να απορώ,
κάθε φορά, που στρέφω τις σκέψεις μου στο εξής ζήτημα:
Για ποιο λόγο τέλος πάντων, και ενώ όλη η Ελλάδα κείται κάτω από τον ίδιο ουρανό,
και όλοι οι Έλληνες ανατρέφονται με τον ίδιο τρόπο,
συμβαίνει σε μας να μην διαθέτουμε την ίδια συγκρότηση στους χαρακτήρες μας».*

Αναμφίβολα, αυτή η παρατήρηση του Θεόφραστου ισχύει και σήμερα, πολύ περισσότερο όταν η κοινωνία βιώνει τις επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού.

Στην εποχή της πανδημίας όπου παίρνονται διάφορα μέτρα συνειδητά δημιουργούνται πολλοί λόγοι να νιώθουν ανησυχία οι πολίτες. Συνειδητά ο πολίτης καθορίζει τη δική του στάση και συμπεριφορά μέσα στο χώρο της Πανδημίας.

Η αβεβαιότητα για το μέλλον, το άγχος και ο φόβος επηρεάζουν με διαφορετικό τρόπο και ένταση τις ατομικές συμπεριφορές.

Σε τέτοιες περιόδους κρίσης, οι συμπεριφορές και αντιδράσεις των ανθρώπων διαφοροποιούνται σημαντικά μεταξύ τους. Συνεπώς μέσα σ'αυτόν τον πληθυσμό υπάρχουν διαχωριστικές γραμμές μεταξύ των πολιτών όσον αφορά την αντιμετώπιση της πανδημίας.

Η έρευνα αυτή έλαβε υπόψη της αυτές τις διαχωριστικές γραμμές καθώς θεωρούμε ότι τα συναισθήματα των πολιτών είναι εκείνα που οδηγούν στη συμπεριφορά τους.

Ήδη, στην Βρετανία πραγματοποιήθηκε μια σημαντική έρευνα κοινής γνώμης του **Ινστιτούτου Πολιτικής του Kings College London (27 Απριλίου 2020) με τίτλο:**

«The Accepting, the Suffering and the Resisting: the different reactions to life under lockdown»

Όπου ο πληθυσμός διαχωρίστηκε σε τρεις κατηγορίες ως προς τον εγκλεισμό – lockdown. Σε εκείνους που:

- Αποδέχονται τον εγκλεισμό-lockdown (**ACCEPTING**)
- Υποφέρουν από τον εγκλεισμό-lockdown (**SUFFERING**)
 - Αντίθετοι ή αρνούνται (**RESISTING**)

Στην έρευνά μας ακολουθήσαμε μία διαφορετική προσέγγιση του διαμελισμού του συνολικού δείγματος. Αναγνωρίζουμε ότι οι προθέσεις των πολιτών ως προς τα διάφορα μέτρα της πανδημίας και γενικότερα η συμπεριφορά τους δεν είναι ομοιόμορφες και απόλυτα ομογενείς. Επειδή οι προθέσεις και οι συμπεριφορές των πολιτών δεν είναι απολύτως ομογενείς, και για την ανάδειξη πιο καλύτερων συμπερασμάτων, ακολουθήσαμε **την διαμέλιση ή την τμηματοποίηση του συνολικού δείγματος που θα αναδείξει πολύ καλύτερα και σαφέστερα τις προθέσεις των πολιτών απέναντι στην πανδημία.**

Όποιος συμμετείχε με τη δική του θέληση στην έρευνά μας είχε την ελευθερία να επιλέξει ότι θεωρούσε ότι ταίριαζε καλύτερα στη στάση του απέναντι στον εγκλεισμό-lockdown.

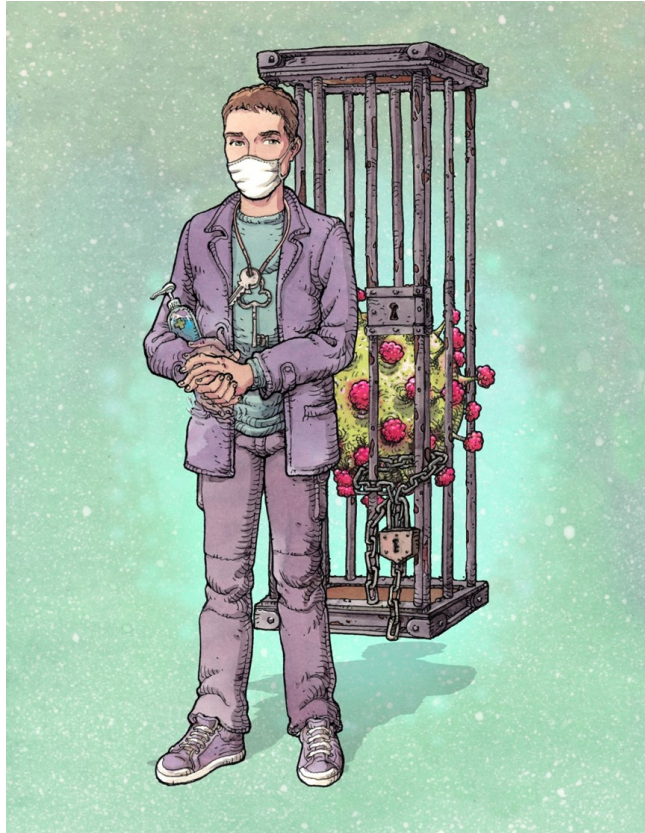
Οι τρεις κατηγορίες στην παρούσα έρευνα προέκυψαν από τις απαντήσεις στην ακόλουθη ερώτηση:

«Ποια είναι η στάση σας απέναντι στο νέο εγκλεισμό-lockdown;

- **Αποδέχομαι το lockdown – ΔΕΚΤΙΚΟΣ / Η**
- **Με κάνει να υποφέρω - ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΣ / Η**
- **Αντιδρώ και το απορρίπτω – ΑΝΤΙΘΕΤΟΣ / Η**

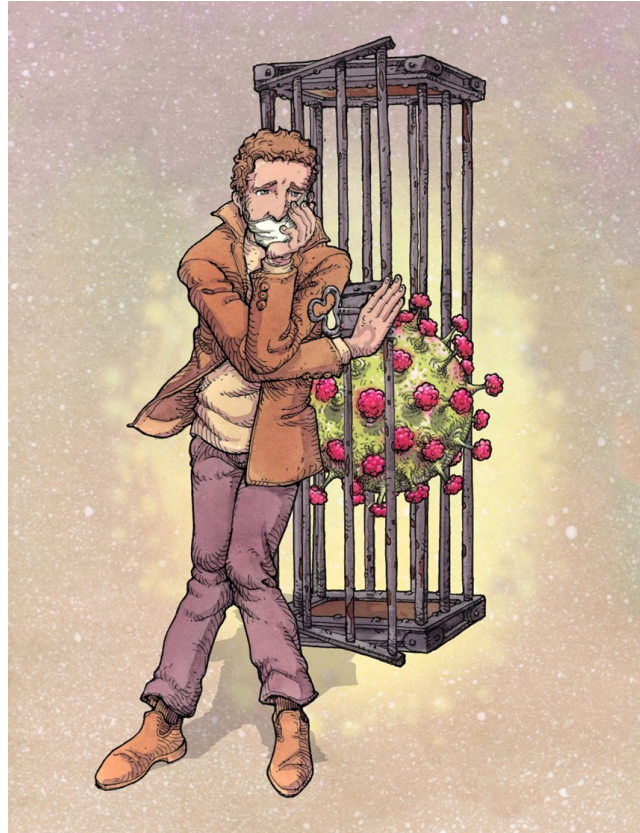
ΔΕΚΤΙΚΟΣ/Η:

Είναι εκείνος που αποδέχεται ή συμφωνεί με τον εγκλεισμό/lockdown.

ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΣ/Η:

Είναι εκείνος/η που υποφέρει από την κατάσταση του εγκλεισμού/lockdown και του/της δημιουργεί δυσάρεστα συναισθήματα.

ΑΝΤΙΘΕΤΟΣ/Η:

Είναι εκείνος που είναι αντίθετος/η και που δεν αποδέχεται τον εγκλεισμό / lockdown.

Ερώτηση 1: Ποια είναι η στάση σας απέναντι στον νέο εγκλεισμό – lockdown

- i. Αντιδρώ και το απορρίπτω*
- ii. Με κάνει να υποφέρω*
- iii. Αποδέχομαι το lockdown*

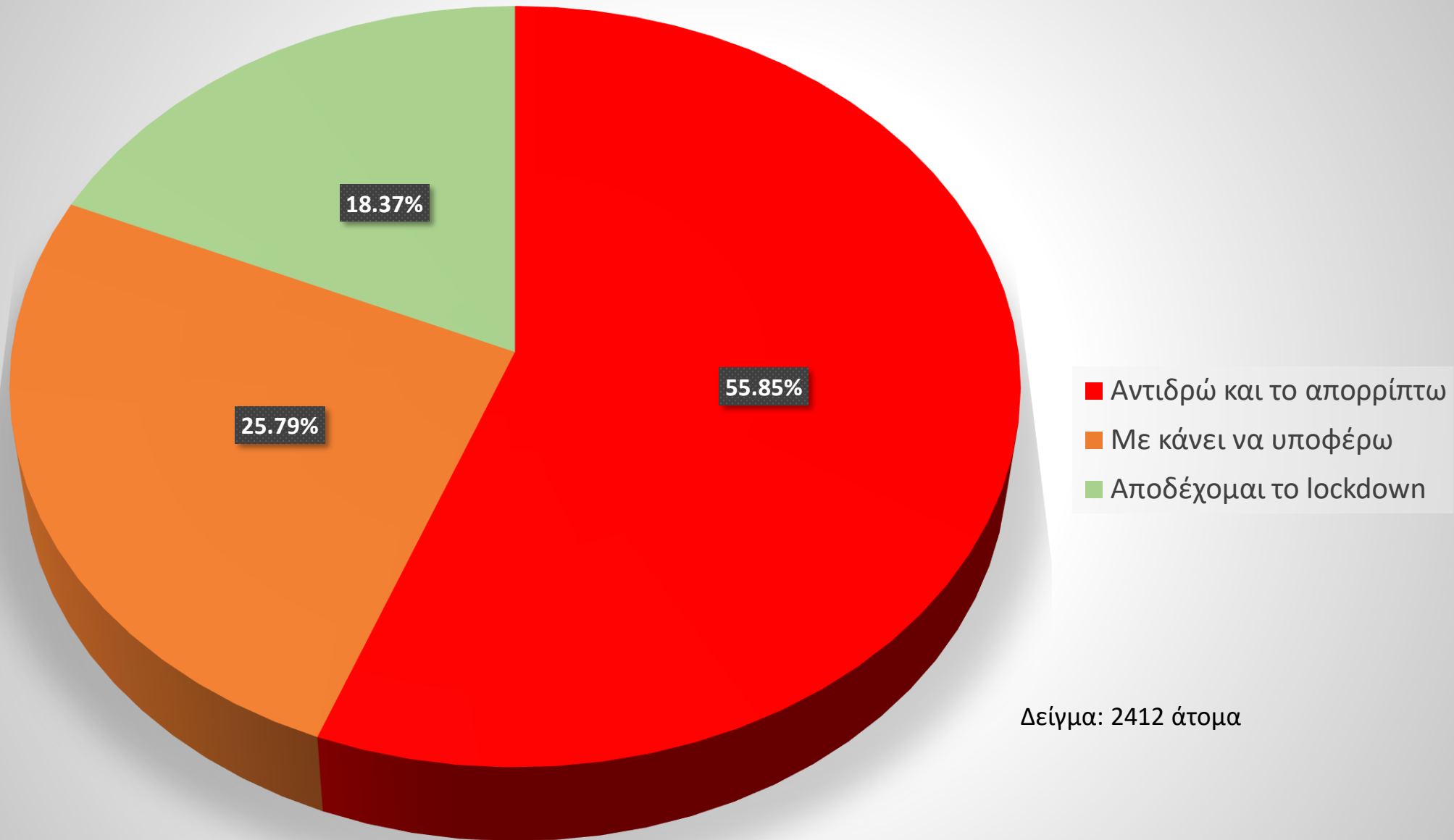
Στο ερώτημα:

«Ποια είναι η στάση σας απέναντι στο νέο εγκλεισμό – lockdown;»

το Γράφημα που ακολουθεί ταυτοποιεί τις τρεις κατηγορίες:

Δεκτικοί, Δοκιμαζόμενοι και Αντίθετοι:

Ποια είναι η στάση σας απέναντι στον νέο εγκλεισμό – lockdown;

Αναλυτικά οι

- **Δεκτικοί** είναι **18,37%**, ή **443** άτομα
- **Δοκιμαζόμενοι** είναι **25,79%** ή **622** άτομα
- **Αντίθετοι** είναι το **55,85%** ή **1.347** άτομα

Η κάθε κατηγορία έχει ένα σημαντικό **κρίσιμο μέγεθος (άτομα)**, υπάρχει μία αντιπροσωπευτικότητα της κάθε κατηγορίας σε σχέση με το δείγμα των 2.412 ατόμων στην έρευνα, καθώς κάθε κατηγορία έχει τη δική της ομοιογένεια ως προς τη στάση της απέναντι στον εγκλεισμό – lockdown.

Στο Γράφημα απεικονίζεται η στάση των πολιτών σχετικά με τον δεύτερο πρόσφατο **εγκλεισμό – lockdown**.

Σημαντικό ποσοστό της ελληνικής κοινής γνώμης **55,85%** εκφράζει την αντίθεσή του για τον **εγκλεισμό – lockdown**.

Ένα ποσοστό της τάξης του 18,37% εκφράζει τη θετική του αποδοχή για τον **εγκλεισμό – lockdown**.

Σημαντικό τμήμα της κοινής γνώμης σε ποσοστό **25,79%** εκφράζει την δύσκολη κατάσταση που βιώνει λόγω του **εγκλεισμού – lockdown**.

Η πολιτική του **εγκλεισμού – lockdown** έχει μεγάλη κοινωνική αποδοχή από τους πολίτες;

Το Γράφημα με μια πρώτη ματιά μας δίνει το μήνυμα ότι η ελληνική κοινωνία σε υψηλό ποσοστό εκφράζει την αντίθεσή της (**55,85%**) στον **εγκλεισμό – lockdown** ενώ το ποσοστό αποδοχής (18,27%) είναι σημαντικά πολύ μικρότερο.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να διερευνήσουμε το ίδιο ερώτημα με βάση την κατάτμηση του δείγματος σε **Δεκτικούς, Δοκιμαζόμενους** και **Αντίθετους** με βάση την **εργασιακή τους κατάσταση**. Έτσι έχουμε τον ακόλουθο **Πίνακα**:

Κατηγορία που ανήκει	ΔΕΚΤΙΚΟΙ/ΕΣ %	ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΙ/ΕΣ %	ΑΝΤΙΘΕΤΟΙ/ΕΣ %	ΣΥΝΟΛΟ
Εργάζεστε μόνο από το σπίτι	28,46	24,72	46,82	100
Εργάζεστε εκ περιτροπής	19,93	28,38	51,69	100
Εργάζεστε με κανονικό ωράριο εκτός σπιτιού	18,13	24,01	57,86	100
Συνταξιούχος	18,91	25,37	55,72	100
Φοιτητής	25,00	27,94	47,06	100
Άνεργος	11,72	27,66	60,62	100

Το μήνυμα του παραπάνω Πίνακα είναι αξιοσημείωτο αφού **ανεξάρτητα από τις εργασιακές κατηγορίες, το ποσοστό των Αντιθέτων είναι το υψηλότερο** σε σχέση με αυτό των **Δεκτικών** και των **Δοκιμαζόμενων**.

Γενικότερα από τον παραπάνω Πίνακα προκύπτει ότι το ποσοστό εκείνων που εκφράζουν την αντίθεσή τους –**Αντίθετοι/Αντίθετες** - στον **εγκλεισμό – lockdown** διαμορφώνεται ως εξής:

• Εργάζεστε μόνο από το σπίτι:	46,82%
• Εργάζεστε εκ περιτροπής:	51,69%
• Εργάζεστε με κανονικό ωράριο εκτός σπιτιού:	57,86%
• Συνταξιούχος:	55,72%
• Φοιτητής:	47,06%
• Άνεργος:	60,62%

Τα στοιχεία αυτά δεν προκαλούν κάποια έκπληξη αρκεί να φέρουμε στη μνήμη μας ορισμένα γεγονότα:

- Η κρίση Covid-19 έχει επηρεάσει την κανονική και συνήθη λειτουργία της οικονομίας με αποτέλεσμα να προκαλείται τεράστια αύξηση της **αβεβαιότητας**. Δηλαδή, η πανδημία Covid-19 δημιουργεί στην κοινωνία ένα **σόκ αβεβαιότητας**.
- Η περίοδος **εγκλεισμού – lockdown** δημιουργεί **υψηλότερα επίπεδα άγχους** και μειώνει το επίπεδο **ικανοποίησης της ζωής**. Έτσι, ο **εγκλεισμός – lockdown** επιδρά σοβαρά στην **ψυχική υγεία**.
- Τα μέτρα **εγκλεισμού – lockdown** αναγκάζουν σε μερική ή πλήρη παύση λειτουργίας διαφόρων παραγωγικών δραστηριοτήτων, αναγκάζοντας τις επιχειρήσεις να λειτουργούν αναποτελεσματικά.
- Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση της ΓΣΕΕ «Το β' τρίμηνο του 2020, κατά το οποίο το lockdown βρισκόταν σε πλήρη εξέλιξη, οι μισθολογικές εξελίξεις ήταν δραματικές».
- Με την έναρξη του πρώτου **εγκλεισμού – lockdown** και συγκεκριμένα μεταξύ Μαρτίου και Ιουνίου 2020, η αύξηση των **οικονομικά μη ενεργών** ξεπέρασε τα 100.000 άτομα σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2019.
- Επίσης, σύμφωνα με την ίδια έρευνα «...συμπεραίνουμε ότι ένα πολύ μεγάλο μέρος του εργατικού δυναμικού είτε βρίσκεται εκτός αγοράς εργασίας (σε αναστολή που διαρκεί πάνω από τρεις μήνες), είτε καταγράφεται ως άνεργο, είτε εργάζεται λαμβάνοντας μισθούς οι οποίοι βρίσκονται χαμηλότερα, έως πολύ χαμηλότερα, **του ορίου της φτώχειας...**

Αν δεν ληφθούν άμεσα μέτρα τα οποία να βελτιώνουν το βιοτικό επίπεδο των νοικοκυριών, η φτωχοποίηση ενός τεράστιου μέρους του πληθυσμού θα έχει πάγιο χαρακτήρα, η κοινωνική συνοχή θα διαρραγεί, ενώ το πλήγμα της πανδημικής κρίσης στην οικονομία θα έχει μεγαλύτερη χρονική διάρκεια και δυσμενέστερες συνέπειες.

Ένας λαός που ακόμα βιώνει τα Μνημόνια, και τώρα του προστέθηκε η αβεβαιότητα της πανδημίας, **τί ελπίδες και ποια όνειρα μπορεί να έχει;**

Οι νέοι, οι άνεργοι, αυτοί που αμείβονται με μισθούς κάτω από το όριο της φτώχειας, οι εργαζόμενοι που νιώθουν την αβεβαιότητα, ποια σημασία έχει για όλους αυτούς η ελπίδα;

Μήπως όλοι αυτοί εκφράζουν τη στάση τους για τον **εγκλεισμό – lockdown** γιατί βλέπουν να χειροτερεύει η κατάστασή τους;

Με ποια λογική όλοι αυτοί **θα επενδύσουν στον εγκλεισμό – lockdown;**

Αντίθετα, με τον **εγκλεισμό – lockdown**, υπάρχει η πιθανότητα αύξησης της ανεργίας, αύξηση της φτώχειας, αύξηση της οικονομικής ανισότητας, που όλα αυτά από κοινού οδηγούν στην **αύξηση της απελπισίας**.

Η απελπισία ή απόγνωση, κατά τη διάρκεια καταστάσεων αβεβαιότητας, όπως είναι η πανδημία, είναι ένα συναίσθημα που συνδέεται με καταστάσεις **φόβου, άγχους, θυμού, σοκ** που όλα αυτά μαζί διαμορφώνουν την συμπεριφορά του ατόμου.

Συνεπώς, καταστάσεις **αβεβαιότητας** όπως αυτές της πανδημίας Covid-19, οδηγούν τους πολίτες να αισθάνονται απελπισμένοι.

Μπορεί αλήθεια όλοι αυτοί **οι επισφαλείς, οι άνεργοι, οι νέοι, οι φτωχοί, να μείνουν εγκλεισμένοι στα σπίτια τους;**

Με άλλα λόγια, όλοι όσοι βρίσκονται σε «**μειονεκτική**» θέση στην κοινωνία, είναι εύκολο κάθε τόσο να αποδέχονται τον **εγκλεισμό – lockdown;**

Συνεπώς, όταν οι άνθρωποι είναι απελπισμένοι μπορούν, λόγω του θυμού τους, και να φωνάξουν, και να εκφράσουν με στεντόρεια φωνή τη στάση τους. Γι'αυτό, δεν πρέπει να εκπλησσόμεθα που η πανδημία, συνδυαζόμενη με την κοινωνική και οικονομική κατάσταση των Ελλήνων, οδηγεί στην **ανάπτυξη της απελπισίας**.

Δεν είναι εύκολη η αντιμετώπιση αυτής της κατάστασης απλά με όπλο την προπαγάνδα των καθεστωτικών μέσων ενημέρωσης. Στην κοινωνία πρέπει να δοθεί **εμπιστοσύνη** και **ελπίδα**.

Σ' αυτό το σημείο αξίζει να δούμε τις στάσεις των τριών τμημάτων του δείγματος – **Δεκτικοί, Δοκιμαζόμενοι, Αντίθετοι** ως προς τον **εγκλεισμό – lockdown** με βάση το **εκπαιδευτικό επίπεδο** τους.

Ο **Πίνακας** που ακολουθεί δείχνει ακριβώς τη στάση των τριών διαφορετικών ομάδων – **Δεκτικοί, Δοκιμαζόμενοι** και **Αντίθετοι**, ως προς τον **εγκλεισμό – lockdown** με βάση το εκπαιδευτικό τους επίπεδο.

Επίπεδο Εκπαίδευσης	ΔΕΚΤΙΚΟΙ/ΕΣ %	ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΙ/ΕΣ %	ΑΝΤΙΘΕΤΟΙ/ΕΣ %	ΣΥΝΟΛΟ
Μεταπτυχιακά	34,42	20,85	44,72	100
Πτυχίο Ανωτάτης Σχολής	18,16	27,01	54,83	100
Πτυχίο ΙΕΚ	15,81	29,78	54,41	100
Απόφοιτος Λυκείου	14,06	26,23	59,71	100
Άλλο	5,18	23,32	71,5	100

Αναλυτικότερα, διακρίνοντας τις τοποθετήσεις των ερωτηθέντων με βάση την εκπαίδευσή τους παρατηρούμε ότι:

- Οι κάτοχοι **Μεταπτυχιακών Τίτλων**, με ποσοστό **44,72**, εκφράζουν ότι είναι Αντίθετοι/ες στον **εγκλεισμό – lockdown**.
- Οι κάτοχοι **Πτυχίου Ανωτάτης Σχολής**, με ποσοστό **54,83%**, εκφράζουν ότι είναι Αντίθετοι/ες στον **εγκλεισμό – lockdown**.
- Υψηλό είναι επίσης το ποσοστό των κατόχων **Πτυχίων ΙΕΚ (54,41%)** που εκφράζει ότι είναι αντίθετο στον **εγκλεισμό – lockdown**.
- Με ποσοστό **59,71%**, οι Απόφοιτοι Λυκείου εκφράζουν την αντίθεσή τους προς τον **εγκλεισμό – lockdown**.

Συνοπτικά, αρκετά συμπεράσματα μπορούν να εξαχθούν από τα ευρήματα της βασικής πρώτης ερώτησης. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι τα τρία τμήματα του δείγματος – **Δεκτικοί/ες, Δοκιμαζόμενοι/ες και Αντίθετοι/ες** δίνουν διακριτές απαντήσεις ως προς τον **εγκλεισμό – lockdown**. Με μια λεπτομερέστερη ανάλυση καταλήξαμε σε ένα συμπέρασμα ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων πολιτών εκφράζει την αντίθεσή του ως προς τον **εγκλεισμό – lockdown**.

Το συμπέρασμα αυτό παραμένει **αναλλοίωτο** κι όταν διερευνήσαμε τις στάσεις των πωλητών με βάση την εργασιακή τους κατάσταση και το επίπεδο εκπαίδευσής τους.

Οι επιπτώσεις των κρίσεων – όπως της πανδημίας Covid-19 – δημιουργούν δύσκολες συνθήκες στους ανθρώπους οι οποίες με τη σειρά τους επηρεάζουν και τις συμπεριφορές τους.

Σ'αυτές τις δύσκολες στιγμές **η ψυχολογία** παίζει σημαντικό ρόλο. Όπως επισημάναμε, υπάρχουν αρκετά προβλήματα στη χώρα μας. Πολλοί Έλληνες από το 2010 είναι απογοητευμένοι, κουρασμένοι και δύσπιστοι. Οι συνέπειες του πρώτου lockdown όπως περιγράφονται και στη σχετική μελέτη της ΓΣΕΕ έχουν επηρεάσει την ελληνική κοινωνία.

Θα σημειώσουμε επίσης ότι στην Ελλάδα δεν δώσαμε τη δέουσα σημασία **στην ανάπτυξη του κοινωνικού μας κεφαλαίου**. Οι διάφορες έρευνες έχουν δείξει ότι πολλές περιοχές με υψηλό κοινωνικό κεφάλαιο βοήθησαν στη μείωση των κρουσμάτων – βλ. Bartscher, A.K., S. Seitz, M. Slotwinski, S. Siegloch and N. Wehrhofer. 2020. Social Capital and the Spread of Covid-19: Insights from European Countries.
<https://www.iza.org/publications/dp/13310/social-capital-and-the-spread-of-covid-19-insights-from-european-countries>

Makridis, C.A., and C. Wu. 2020. “Ties that Bind (and Social Distance): How Social Capital helps Communities Weather the COVID-19 Pandemic.” SSRN working paper.
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3592180

Social capital and COVID-19: a multidimensional and multilevel approach. Cary Wu.

Ερώτηση 2: Ο Καθηγητής Ι. Ιωαννίδης θεωρεί ότι το lockdown είναι η χειρότερη στρατηγική. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την πρότασή του;

- i. Συμφωνώ απόλυτα*
- ii. Συμφωνώ*
- iii. Ουδέτερα*
- iv. Διαφωνώ*
- v. Διαφωνώ απόλυτα*
- vi. Δεν Γνωρίζω / Δεν Απαντώ*

Μπορούμε να εγκλειστούμε στους τέσσερις τοίχους του σπιτιού μας χωρίς να χάσουμε τις χαρές της ζωής μας;

Η πανδημία του Covid-19 θέτει σημαντικά ζητήματα για τη γενικότερη συμπεριφορά του ανθρώπου. Την ίδια στιγμή η πανδημία μας προκαλεί να σκεφτούμε τι ακριβώς κάνουμε και γιατί το κάνουμε.

- Λόγω του **εγκλεισμού – lockdown** οι άνθρωποι μείωσαν την καταναλωτική τους διάθεση. Ο **εγκλεισμός – lockdown** προκάλεσε σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις. Για παράδειγμα, τον Ιανουάριο του 2020, το ΔΝΤ είχε προβλέψει παγκόσμια ανάπτυξη της τάξης του 3,3% και τον Ιούνιο στα αναθεωρημένα στατιστικά του στοιχεία προέβλεπε μία **συρρίκνωση** του 4,9%. Στη ζώνη του ευρώ οι ρυθμοί ανάπτυξης προβλέπεται ότι θα συρρικνωθούν ακόμη περισσότερο (-7,5%).
- Ο ίδιος ο **Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας** σε μια ανασκόπηση της βιβλιογραφίας κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «η αναγκαστική απομόνωση και η καραντίνα είναι αναποτελεσματικές και ανέφικτες».

World Health Organization Writing Group. Non pharmaceutical public health interventions for pandemic influenza, national and community measures. Emerg Infect Dis 2006;12:88–94.

Lovell V. No Time to Be Sick: Why Everyone Suffers When Workers Don't Have Paid Sick Leave. Washington, DC: Institute for Women's Policy Research; May 2004. Available at: <http://www.iwpr.org/pdf/B242.pdf>. Accessed April 25, 2006.

Mounier-Jack S, Coker RJ. How prepared is Europe for pandemic influenza? Analysis of national plans. Lancet 2006 Apr 29;367(9520):1405–1411.

- Πρόσφατη έρευνα – Covid-19 Alternative Strategy: A Case for Health and Socioeconomic Wellbeing – 21 Ιρλανδών γιατρών στην οποία περιλαμβάνεται και ο καθηγητής Jack Lambert, ειδικός των μολυσματικών ασθενειών στο νοσοκομείο Mater του Δουβλίνου, ανέδειξε σημαντικά συμπεράσματα. Η ομάδα των γιατρών στην έρευνά της επισημαίνει ότι πρέπει να αναπτυχθούν στρατηγικές και ταυτόχρονα εκτιμούν **ως υπερβολικό το κόστος** το οποίο σχετίζεται με τον εγκλεισμό – lockdown σε σύγκριση με τα προβλεπόμενα οφέλη τους. **Επιπλέον αποδεικνύουν ότι δεν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ χαμηλότερης θνησιμότητας και αυστηρότερων μέτρων εγκλεισμού – lockdown.** Πολύ πιο πριν από τη σχετική αυτή έρευνα ο Καθηγητής Ι. Ιωαννίδης είχε επισημάνει ότι ο εγκλεισμός – lockdown δεν είναι η κατάλληλη στρατηγική αντιμετώπιση του Covid-19.

Δεν είναι μόνος του ο Καθηγητής Ι.Ιωαννίδης...

Η καθηγήτρια Sunetra Gupta...

...της θεωρητικής επιδημιολογίας στο **Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης**, θεωρεί ότι ο **εγκλεισμός – lockdown** δεν θα πρέπει να εφαρμοστεί:

«Καθίσταται σαφές ότι αρκετοί άνθρωποι έχουν εκτεθεί στον ιό, και το ποσοστό των θανάτων των ατόμων κάτω των 65 ετών δεν είναι κάτι ώστε λόγω του εγκλεισμού να μη λειτουργεί η οικονομία».

Προτιμά την προστασία των ευάλωτων ομάδων αλλά όχι τον περιορισμό των υπόλοιπων ομάδων, διατηρώντας τα μέτρα φυσικής απόστασης και της υγιεινής των χεριών (**Συνέντευξη στην Guardian 05/06/2020**).

Ποιες είναι λοιπόν οι απόψεις των πολιτών ως προς την πρόταση Ιωαννίδη;

Οι πολίτες επικροτούν τη συμβουλή ενός ειδήμονα καθηγητή με παγκόσμια εμβέλεια;

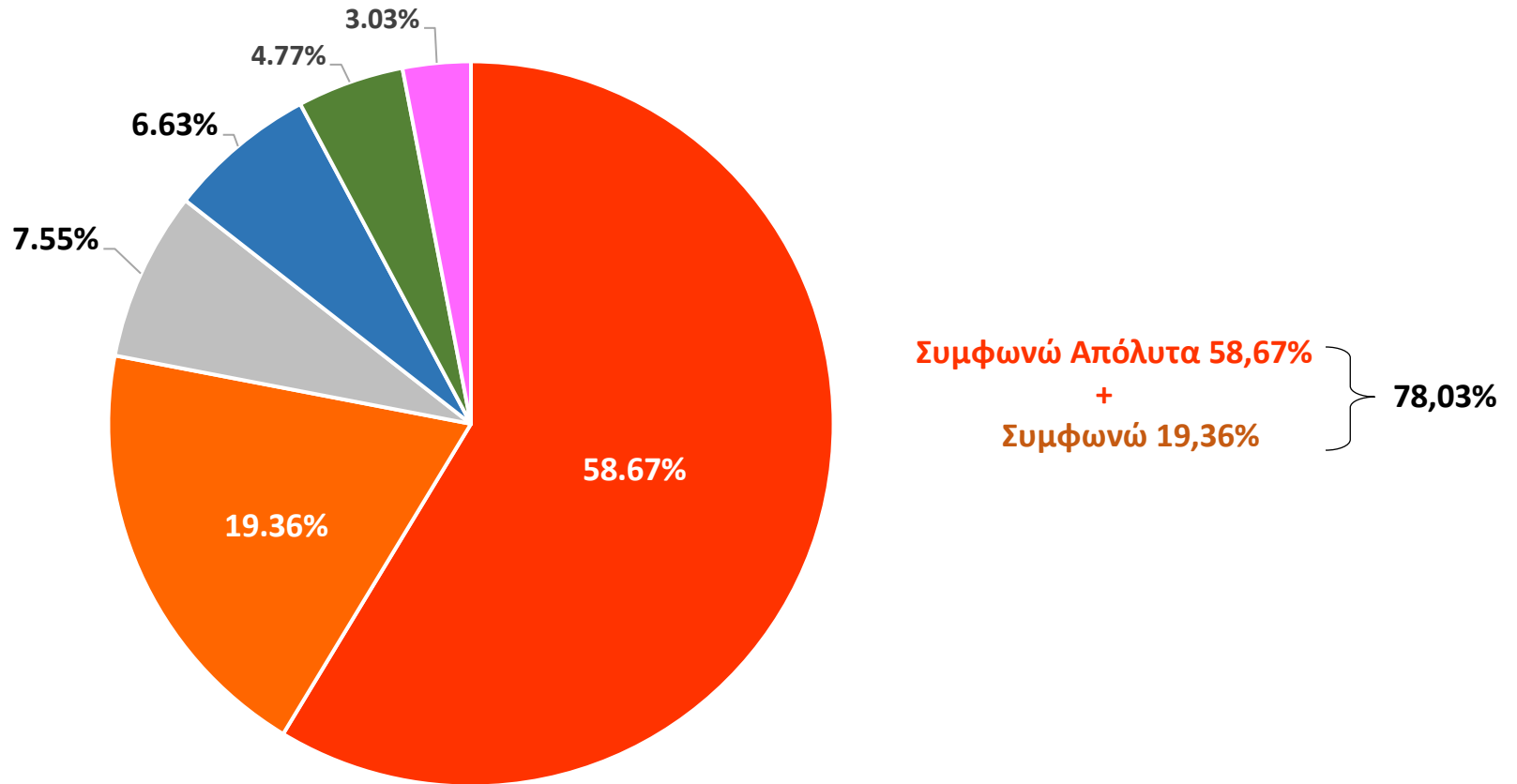
Ή οι πολίτες με τη διαίσθησή τους αλλά και με τις γνώσεις τους βλέπουν ότι η ελληνική κοινωνία πληρώνει ένα βαρύ οικονομικό τίμημα και συνεπώς η Πολιτεία θα έπρεπε να ακολουθήσει άλλες στρατηγικές;

Στο ερώτημα:

«Ο Καθηγητής Ι. Ιωαννίδης θεωρεί ότι το lockdown είναι η χειρότερη στρατηγική. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την πρότασή του;»

Οι απαντήσεις των ερωτηθέντων στο συνολικό δείγμα 2.412, δίνονται στο ακόλουθο Γράφημα:

Ο Καθηγητής Ι. Ιωαννίδης θεωρεί ότι το lockdown είναι η χειρότερη στρατηγική. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την πρότασή του;

Δείγμα: 2412 άτομα

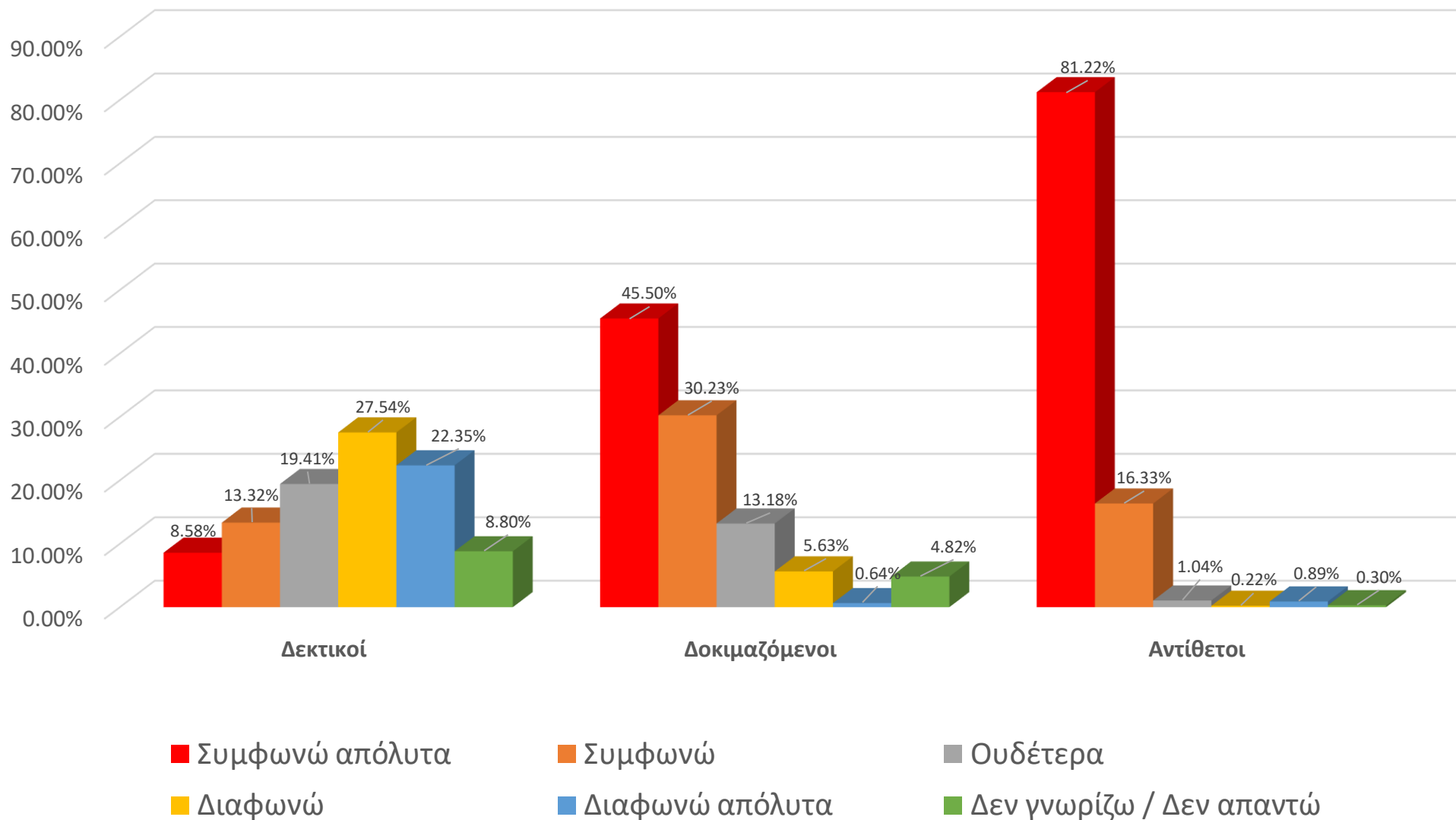
- Συμφωνώ απόλυτα
- Ουδέτερα
- Διαφωνώ απόλυτα
- Συμφωνώ
- Διαφωνώ
- Δεν Γνωρίζω / Δεν Απαντώ

Είναι εντυπωσιακά υψηλό το ποσοστό **78,03% (8 στους 10)** – αθροιστικά: Συμφωνώ απόλυτα + Συμφωνώ – ερωτηθέντων, οι οποίοι **ΣΥΜΦΩΝΟΥΝ** με την πρόταση του Καθηγητή Ιωαννίδη ότι το

«Το lockdown είναι η χειρότερη στρατηγική».

Ως προς τις τρεις κατηγορίες ΔΕΚΤΙΚΟΙ/ΕΣ, ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΙ/ΕΣ, ΑΝΤΙΘΕΤΟΙ/ΕΣ, έχουμε το ακόλουθο Γράφημα:

Ο Καθηγητής Ι. Ιωαννίδης θεωρεί ότι το **lockdown** είναι η **χειρότερη στρατηγική**.
 Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με την πρότασή του;

Από το Γράφημα προκύπτουν αναλυτικά τα εξής:

- Ένα σχετικά μικρό ποσοστό **ΔΕΚΤΙΚΩΝ 21,9%** (αθροιστικά: Συμφωνώ απόλυτα + Συμφωνώ) δηλώνει ότι συμφωνεί με την πρόταση Ιωαννίδη. Ενώ ένα σημαντικό ποσοστό **49,89%** δηλώνει ότι **δεν συμφωνεί** με την πρόταση Ιωαννίδη.
- Το μεγαλύτερο ποσοστό των **Δοκιμαζόμενων 75,73%** δηλώνει ότι συμφωνεί με την πρόταση Ιωαννίδη. Ενώ ένα αρκετά μικρό ποσοστό **6,27%** δηλώνει ότι **δεν συμφωνεί** με την πρόταση Ιωαννίδη.
- Το **97,55% των Αντιθέτων συμφωνεί** (αθροιστικά: Συμφωνώ απόλυτα + Συμφωνώ) σχεδόν απόλυτα με την πρόταση Ιωαννίδη.

Παρατηρούμε ότι οι κατηγορίες ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΙ/ΕΣ και ΑΝΤΙΘΕΤΟΙ/ΕΣ υποστηρίζουν σε πολλαπλάσιο ποσοστό την πρόταση Ιωαννίδη. Μπορεί κάποιος να αναρωτηθεί: «Ποια κατηγορία από τις τρεις αξίζει να εμπιστευτούμε;»

Πιθανόν, η Κυβέρνηση, και ορισμένα ΜΜΕ, να εμπιστεύονται περισσότερο τους ΔΕΚΤΙΚΟΥΣ διότι ίσως να είναι πιο «δημοφιλείς», αλλά, όμως, υπάρχει η πιθανότητα να είναι στη λάθος πλευρά της μεγάλης κοινωνίας.

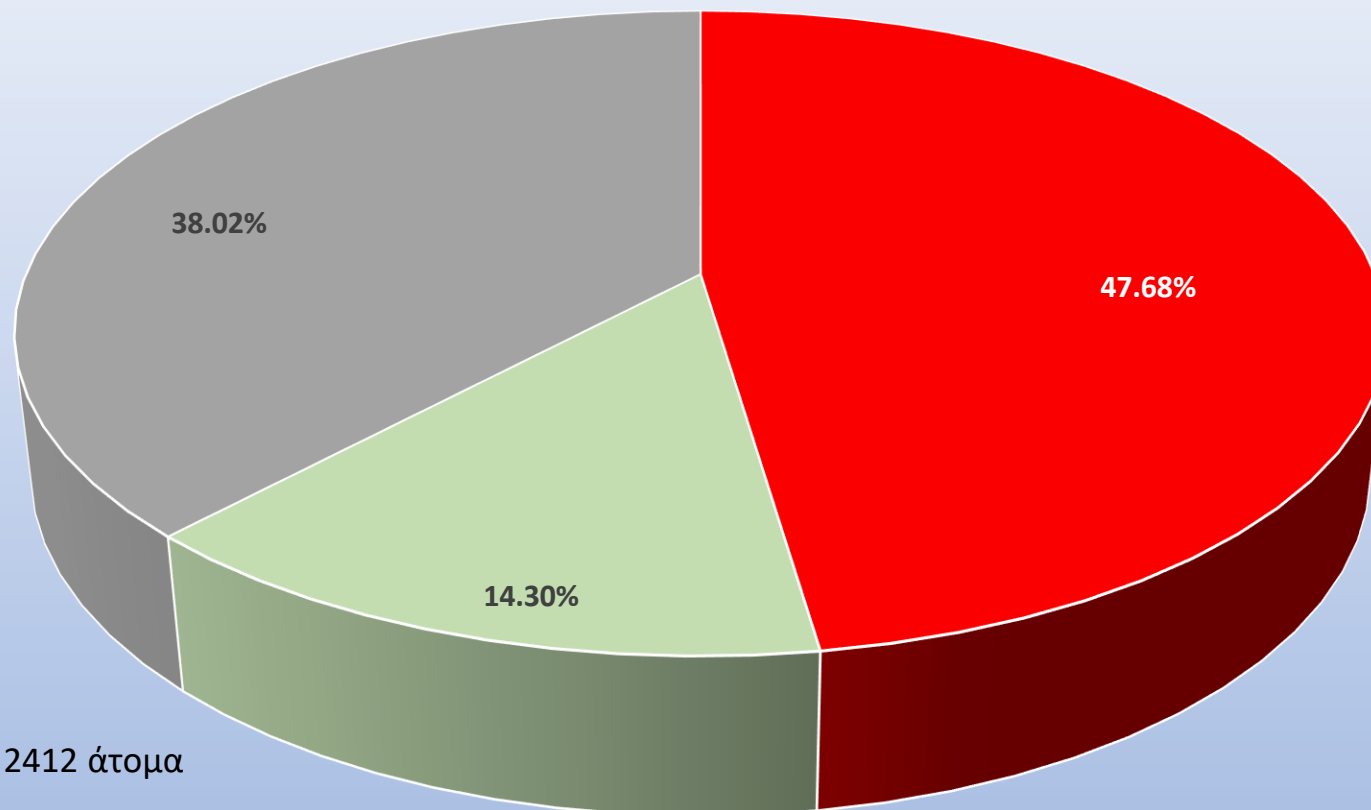
Η κατανόηση των στάσεων και των τριών κατηγοριών αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την ανάπτυξη στρατηγικών. Υπάρχουν στην κοινωνία ισχυρές δυνάμεις των πολιτών που δεν ευνοούν μια συλλογική τύφλωση όπως είναι ο **εγκλεισμός** – **lockdown** απέναντι στον κίνδυνο του Covid-19.

Το πιο απλό στοιχείο είναι αυτό που προκύπτει από τα στατιστικά δεδομένα, ότι η πιθανότητα να πεθάνουν οι άνθρωποι μέσω Covid-19 είναι πολύ μεγαλύτερη για τα ευάλωτα άτομα που είναι άνω των 65 ετών σε σχέση με τα άτομα κάτω των 65 ετών. Όταν λοιπόν αντιλαμβανόμαστε και κατανοούμε αυτή την πληροφορία τότε δεν υιοθετούμε στρατηγική γενικού εγκλεισμού-lockdown. Είναι επικίνδυνη η γενικευμένη στρατηγική του εγκλεισμού – lockdown αγνοώντας τις πιθανότητες αλλά και το τεράστιο κόστος για τους μη ευάλωτους ανθρώπους.

Ερώτηση 3: Ποια από τις παρακάτω προτάσεις περιγράφει την άποψή σας για την έκρηξη του κορωνοϊού;

- i. Τα χειρότερα δεν έχουν έρθει*
- ii. Τα χειρότερα πέρασαν*
- iii. Δεν είμαι σίγουρος/η αυτήν τη στιγμή*

Ποια από τις παρακάτω προτάσεις περιγράφει την άποψή σας για την έκρηξη του κορωνοϊού;

- Τα χειρότερα δεν έχουν έρθει ακόμα
- Τα χειρότερα πέρασαν
- Δεν είμαι σίγουρος/η αυτήν τη στιγμή

Από το συνολικό δείγμα προκύπτει ότι υψηλό ποσοστό **47,68%** εκφράζει ότι τα χειρότερα δεν έχουν έρθει ακόμα. Επίσης, ένα ποσοστό **38,02%** εκφράζει αβεβαιότητα.

Τί μπορούμε επιπλέον να μάθουμε για την συγκεκριμένη ερώτηση από τις απαντήσεις των τριών κατηγοριών;

Σχετικά με τις προσδοκίες τους, σε θέματα που αφορούν στην «έκρηξη» του κορωνοϊού, υψηλό ποσοστό, **51,24%** των **Δεκτικών** εκτιμά ότι «Τα χειρότερα δεν έχουν έρθει ακόμη.» Οι **Δοκιμαζόμενοι**, σε ποσοστό **46,95%** εκφράζουν και αυτοί την ανησυχία τους ότι «Τα χειρότερα δεν έχουν έρθει ακόμη.»

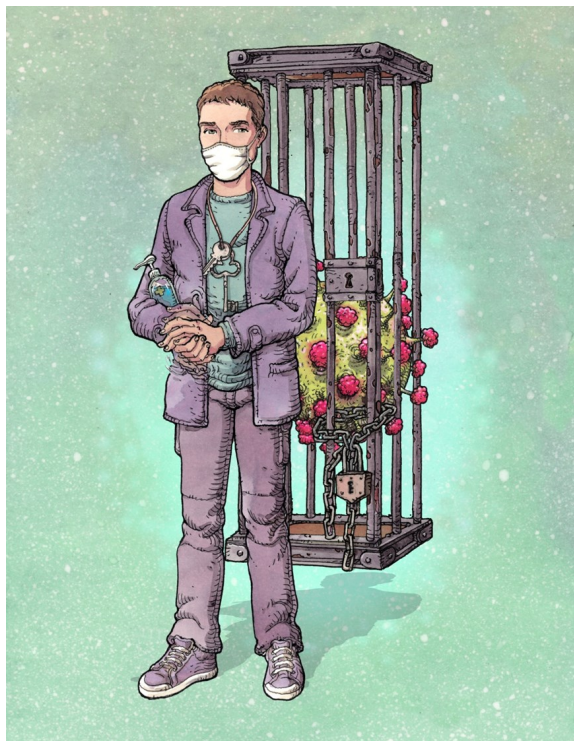
Τέλος, οι **Αντίθετοι**, επίσης δηλαδή περίπου **ένας στους δύο (46,84%)** δηλώνουν «ότι τα χειρότερα δεν έχουν έρθει ακόμη.»

ΔΕΚΤΙΚΟΣ / Η

Τα χειρότερα δεν έχουν έρθει ακόμα: 51,24%

Τα χειρότερα πέρασαν: 11,51%

Δεν είμαι σίγουρος/η αυτήν τη στιγμή: 37,25%

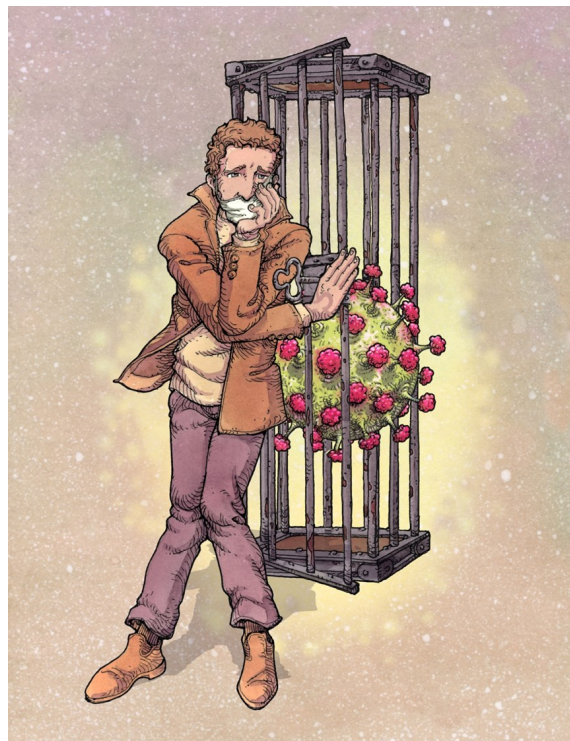

ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΣ / Η

Τα χειρότερα δεν έχουν έρθει ακόμα: 46,95%

Τα χειρότερα πέρασαν: 9,65%

Δεν είμαι σίγουρος/η αυτήν τη στιγμή: 43,41%

ΑΝΤΙΘΕΤΟΣ / Η

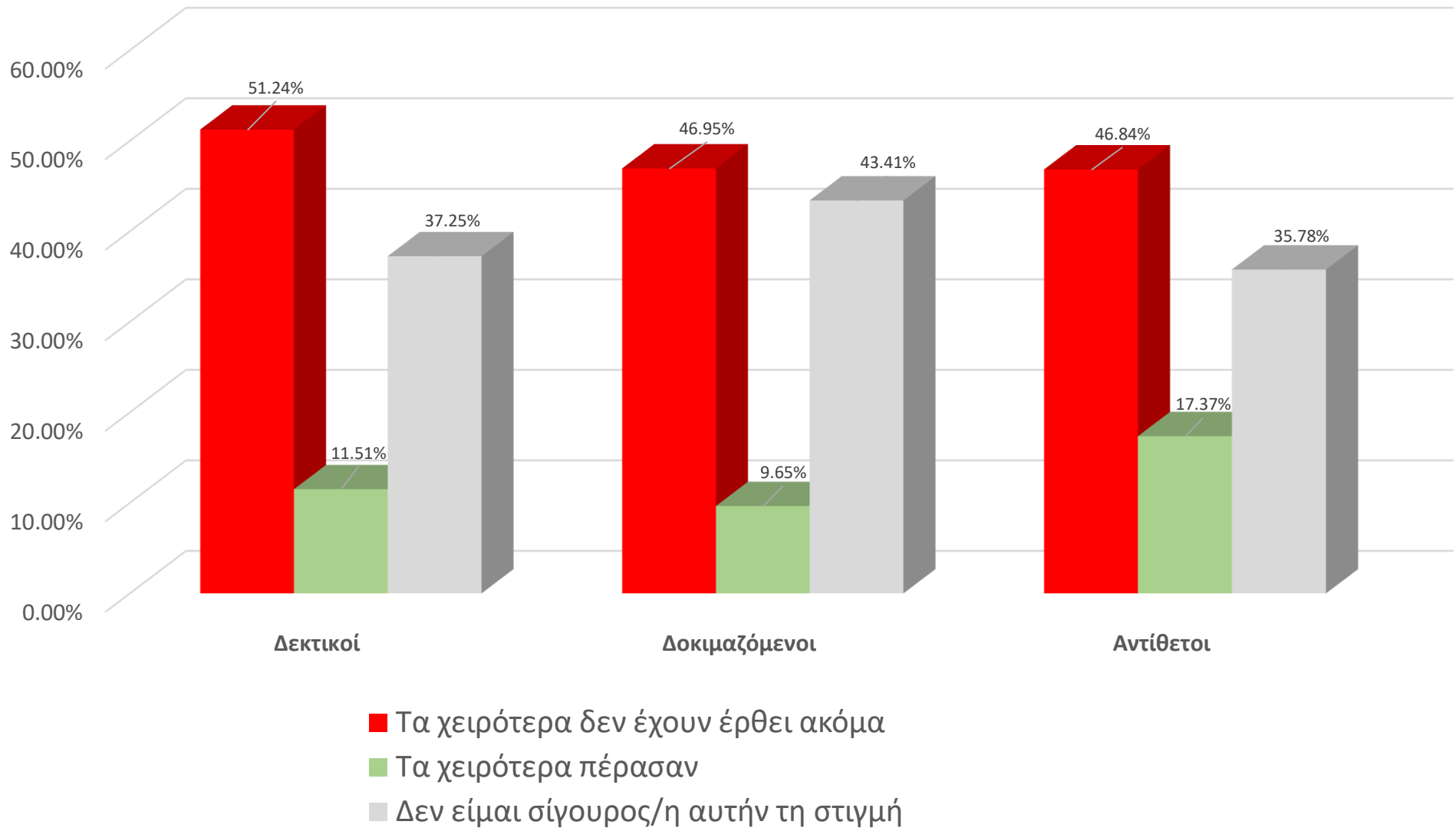
Τα χειρότερα δεν έχουν έρθει ακόμα: 46,84%

Τα χειρότερα πέρασαν: 17,37%

Δεν είμαι σίγουρος/η αυτήν τη στιγμή: 35,78%

Ποια από τις παρακάτω προτάσεις περιγράφει την άποψή σας για την έκρηξη του κορωνοϊού;

Ερώτηση 4: Πότε πιστεύετε ότι θα ανακαλυφθεί το αποτελεσματικό εμβόλιο κατά του κορωνοϊού;

- i. Μέσα σε δύο μήνες από σήμερα*
- ii. Μέσα σε έναν χρόνο*
- iii. Μέσα σε δύο χρόνια*
- iv. Σε περισσότερο από δύο χρόνια*

Όσο περνούν οι μέρες τόσο περισσότερο πληροφορούμαστε ότι έρχονται τα εμβόλια κατά του κορωνοϊού τα οποία είναι και **αποτελεσματικά** και **ασφαλή**. Έτσι, όπως διατρανώνουν τα καθεστωτικά ΜΜΕ, εάν ΟΛΟΙ εμβολιαστούμε θα επανέλθουμε γρηγορότερα στην κανονικότητα. Είτε είναι αποτελεσματικά τα εμβόλια είτε όχι θα πρέπει να ξεχάσουμε για πάντα την επιστροφή στην κανονικότητα.

Ορισμένα βασικά στοιχεία περί εμβολίων του κορωνοϊού:

- Στις περισσότερες χώρες του κόσμου λόγω της οικονομικής κρίσης του 2008 έχει τραυματιστεί σοβαρά η εμπιστοσύνη προς τις κυβερνήσεις και τα κόμματα.
- Για να έρθουμε και στη χώρα μας σύμφωνα με τις έρευνες του ευρωβαρόμετρου, περίπου 8 στους 10 Έλληνες δεν εμπιστεύονται την Κυβέρνηση, το Κοινοβούλιο και τα Κόμματα.
- Οι συνεχείς αναφορές και οι αντικρουόμενες ειδήσεις για τα «θαυματουργά» εμβόλια επαυξάνουν την δυσπιστία των πολιτών.
- Η **Big Pharma** – οι **φαρμακευτικοί κολοσσοί** – σύμφωνα με την έρευνα κοινής γνώμης της **Gallup** «**Big Pharma sinks to the bottom of U.S. Industry rankings (Σεπτέμβριος 2019)**» βρίσκεται **στην τελευταία θέση εκτίμησης – εμπιστοσύνης** των αμερικανών πολιτών ανάμεσα σε 25 βιομηχανίες όπως φαίνεται και στον ακόλουθο Πίνακα:

Americans' Views of U.S. Business Industry Sectors, 2019

For each of the following business sectors in the United States, please say whether your overall view of it is very positive, somewhat positive, neutral, somewhat negative or very negative.

	Total positive	Neutral	Total Negative	Net positive
	%	%	%	
Restaurant industry	66	25	8	+58
Computer industry	61	28	11	+50
Grocery industry	58	27	15	+43
Farming and agriculture	58	24	17	+41
Travel industry	52	35	13	+39
Accounting	45	45	9	+36
Automobile industry	53	29	18	+35
Retail industry	50	28	19	+31
Real estate industry	49	31	19	+30
Banking	50	25	25	+25
Electric and gas utilities	47	28	24	+23
Sports industry	45	29	25	+20
Airline industry	42	32	23	+19
Telephone industry	42	32	26	+16
Publishing industry	39	36	24	+15
Internet industry	43	26	30	+13
Movie industry	41	31	28	+13
Education	45	18	35	+10
Television and radio industry	40	27	32	+8
The legal field	35	34	30	+5
Oil and gas industry	39	25	36	+3
Advertising and public relations industry	33	32	34	-1
Healthcare industry	38	14	48	-10
The federal government	25	23	52	-27
Pharmaceutical industry	27	15	58	-31

GALLUP, AUG. 1-14, 2019

Σήμερα που για πρώτη φορά αξιοποιείται από τους φαρμακευτικούς κολοσσούς η νέα τεχνολογία mRNA/DNA, πόση άραγε εμπιστοσύνη έχουν οι αμερικανοί πολίτες στην **Big Pharma**; Στον πραγματικό πληθυσμό ποια θα είναι η αποτελεσματικότητα αυτών των εμβολίων;

Εξ' άλλου η νέα τεχνολογία ανάπτυξης εμβολίων (**gene-based vaccines**) υπήρχε και την εποχή που έγινε η έρευνα Gullor αλλά έντονα υπήρχε και ο φόβος να δοκιμαστεί σε ανθρώπους. Έτσι η **Big Pharma** βρήκε την ευκαιρία που ζητούσε με την πανδημία του Covid-19 για να αξιοποιήσει τη νέα τεχνολογία ανάπτυξης των εμβολίων.

Τα σχέδια των φαρμακευτικών κολοσσών καθώς και της παγκόσμιας φαρμακευτικής ελίτ είναι η εφαρμογή της νέας τεχνολογίας ανάπτυξης εμβολίων, άρα η γρήγορη παραγωγή εμβολίου, πακτωλός χρημάτων με γεωπολιτική επιρροή.

Δεν είναι περίεργο που τηρείται σιγή ιχθύος όσον αφορά τη χρήση φαρμάκων για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Τα ΜΜΕ προβάλλοντας τους θανάτους, τα κρούσματα και εμμέσως ότι δεν υπάρχει θεραπεία, δημιουργεί τη ζήτηση ενός εμβολίου. Το ερώτημα συνεπώς είναι γιατί όλο αυτό το χρονικό διάστημα από τον Φεβρουάριο μέχρι σήμερα δεν κάναμε περισσότερη προσπάθεια στη **θεραπεία** αλλά δημιουργήσαμε στον κόσμο την ελπίδα ότι μόνο με ένα εμβόλιο θα νικήσουμε την πανδημία.

Καμμία σε έκταση πληροφορία δεν μας παρέχουν οι υπεύθυνοι σχετικά με τη θεραπεία. Όλοι γνωρίζουμε ότι ο Πρόεδρος Τραμπ έγινε καλά με τη χρήση φαρμάκων (**μονοκλωνικά αντισώματα**) της **Regeneron**.

Αυτά άλλωστε τα μονοκλωνικά αντισώματα της **Regeneron (casirivimab και imdevimab)** κυρίως και της **Eli Lilly** έχουν ήδη εγκριθεί από τον **FDA (Οργανισμός Ελέγχου Φαρμάκων και Τροφίμων)** των ΗΠΑ.

Γιατί όλο αυτό το διάστημα δεν χρησιμοποιούμε αυτά τα αποτελεσματικά φάρμακα; Μήπως τα κέρδη από τα εμβόλια είναι μεγαλύτερα;

- **Η αποτελεσματικότητα** του εμβολίου είναι ένα σημαντικό μέτρο ή κριτήριο που αφορά τη δυνατότητά του να μειώσει την μόλυνση του πληθυσμού. Αυτή η αποτελεσματικότητα του εμβολίου σχετίζεται ουσιαστικά με τις ελεγχόμενες κλινικές δοκιμές. Τι συμβαίνει με όλη την πληροφορία που κυρίως διαχέουν οι φαρμακευτικές εταιρείες για τα εμβόλια; Πρέπει να υπάρχει ανησυχία; Είναι βέβαιη η αποτελεσματικότητα των εμβολίων που αναφέρουν; Τα εμβόλια αυτά που σχετίζονται με τον κορωνοϊό προστατεύουν τα ευάλωτα άτομα; Ποια είναι η αξιολόγηση των εμβολίων στους ευάλωτους πληθυσμούς;
- **Πόσο ασφαλή είναι τα εμβόλια;** Η ασφάλεια είναι ένα ζωτικής σημασίας κριτήριο για την αποδοχή του εμβολίου από τους πολίτες. Πως θα παρακαμφθεί η διστακτικότητα των πολιτών όταν αυτοί δεν νιώθουν σιγουριά για την ασφάλεια των εμβολίων; Γι' αυτό δεν είναι περίεργο που αριθμός δημοσκοπήσεων εκτός Ελλάδος δείχνουν ότι ένα αρκετά σημαντικό ποσοστό πολιτών πιστεύει ότι τα εμβόλια δεν είναι ασφαλή.
- **Είναι το εμβόλιο η μόνη λύση;** Αρκετά εμβόλια της νόσου Covid-19 έχουν ανακοινώσει ότι βρίσκονται στο τελευταίο στάδιο των δοκιμών τους. Η Πολιτεία οφείλει να ενημερώνει για τους παράγοντες που επηρεάζουν όλα αυτά τα εμβόλια. Ταυτόχρονα ο πολίτης **να είναι ελεύθερος να επιλέξει όποιο εμβόλιο αυτός προτιμά. Υπάρχει αυτή η ελευθερία της επιλογής;** Η εμπιστοσύνη προς τον υποχρεωτικό εμβολιασμό γιατί δεν θα πρέπει να στηρίζεται σε μια πλήρη, διαφανή και με σαφήνεια τεκμηριωμένη πολιτική; Τι σημαίνει παραδείγματος χάριν, αποκλείω τα εμβόλια της Κίνας ή της Ρωσίας ή του Ισραήλ ή του Βιετνάμ ή άλλης χώρας; Η όποια μονομερής επιλογή πλήττει μόνο την εμπιστοσύνη του κόσμου.

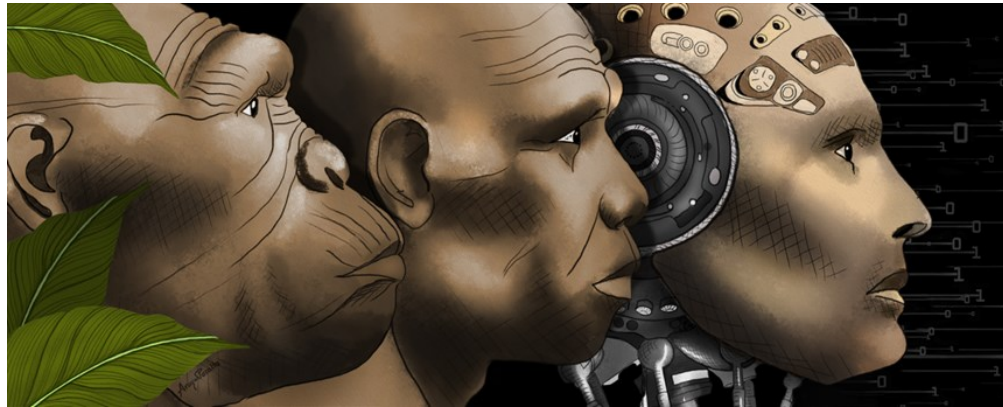
- **Το πόσοι θα πρέπει να εμβολιαστούν για να πετύχουμε την ανοσία «αγέλης»** είναι επίσης ένα σοβαρό ζήτημα. Γιατί ανοσία αγέλης θα έχουμε όταν **ο βασικός αναπαραγωγικός αριθμός (R) γίνει ίσος με τη μονάδα.**
- Υποθετικά αν ο R είναι 2,5 τότε **«το κατώφλι της ανοσίας της αγέλης»** θα είναι 60% ή θα πρέπει να εμβολιαστεί το 60% του πληθυσμού για να πετύχουμε «ανοσία αγέλης». Θεωρούμε ότι θα έχουν γίνει οι ανάλογες εκτιμήσεις του βασικού αναπαραγωγικού αριθμού από την Πολιτεία ώστε να προσδιοριστεί και το ποσοστό του πληθυσμού που πρέπει να εμβολιαστεί. Είναι χρέος της πολιτείας να πληροφορήσει τον ελληνικό λαό για το ποσοστό του πληθυσμού που πρέπει να εμβολιαστεί για να πετύχει την ανοσία αγέλης.
- Ή μήπως υπάρχει κάτι άλλο πιο σοβαρό;

Στην εποχή της ενημέρωσης και της επικοινωνίας λόγω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, αναπτύσσονται και μυθοπλασίες ή θεωρίες συνομωσίας. Δεν είναι σκοπός μας να προβάλλουμε αυτές τις θεωρίες. Αν και ο φιλελεύθερος **Γ. Χαράρι** σε άρθρο του στους New York Times δέχεται την ύπαρξη συνομωσιών: *«Είναι βέβαιο ότι πολλές συνομωσίες εξυφαίνονται αυτή τη στιγμή στον κόσμο. Άτομα, εταιρείες, οργανώσεις, εκκλησίες, φράξιες και κυβερνήσεις εκπονούν συνεχώς διάφορα σχέδια. Αυτός είναι μάλιστα ο λόγος για τον οποίο είναι τόσο δύσκολο να προβλέψουμε και να ελέγξουμε τον πλανήτη...»*

Πέρα από συνομωσίες να αναφερθούμε σε μια επιστημονική – πολιτιστική κίνηση που το 1998 ο **Καθηγητής του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης Νίκ Μπόστρουμ** (Word Transhumanist Association) όπου στη σχετική διακήρυξη αναφέρει ότι:

«... επιτρέπουμε σε άτομα την ευρεία προσωπική επιλογή για το πώς θα διαχειρίζονται τη ζωή τους. Αυτό περιλαμβάνει τη χρήση τεχνικών που μπορούν να αναπτύξουν τη μνήμη, τη συγκέντρωση και την ψυχική ενέργεια, θεραπείες παράτασης της ζωής, τεχνολογίες αναπαραγωγικής επιλογής, κρυονικές διαδικασίες και πολλές άλλες πιθανές τεχνολογικές ανθρωπίνες τροποποιήσεις και βελτιώσεις»

Με λίγα λόγια ο ΥΠΕΡΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ είναι ένα κίνημα που θεωρεί ότι μέσω της τεχνολογίας θα μπορεί να βελτιωθεί η ανθρώπινη ζωή, να επιβραδυνθεί η διαδικασία γήρανσης και στο τέλος να εξαλειφθεί ο θάνατος.

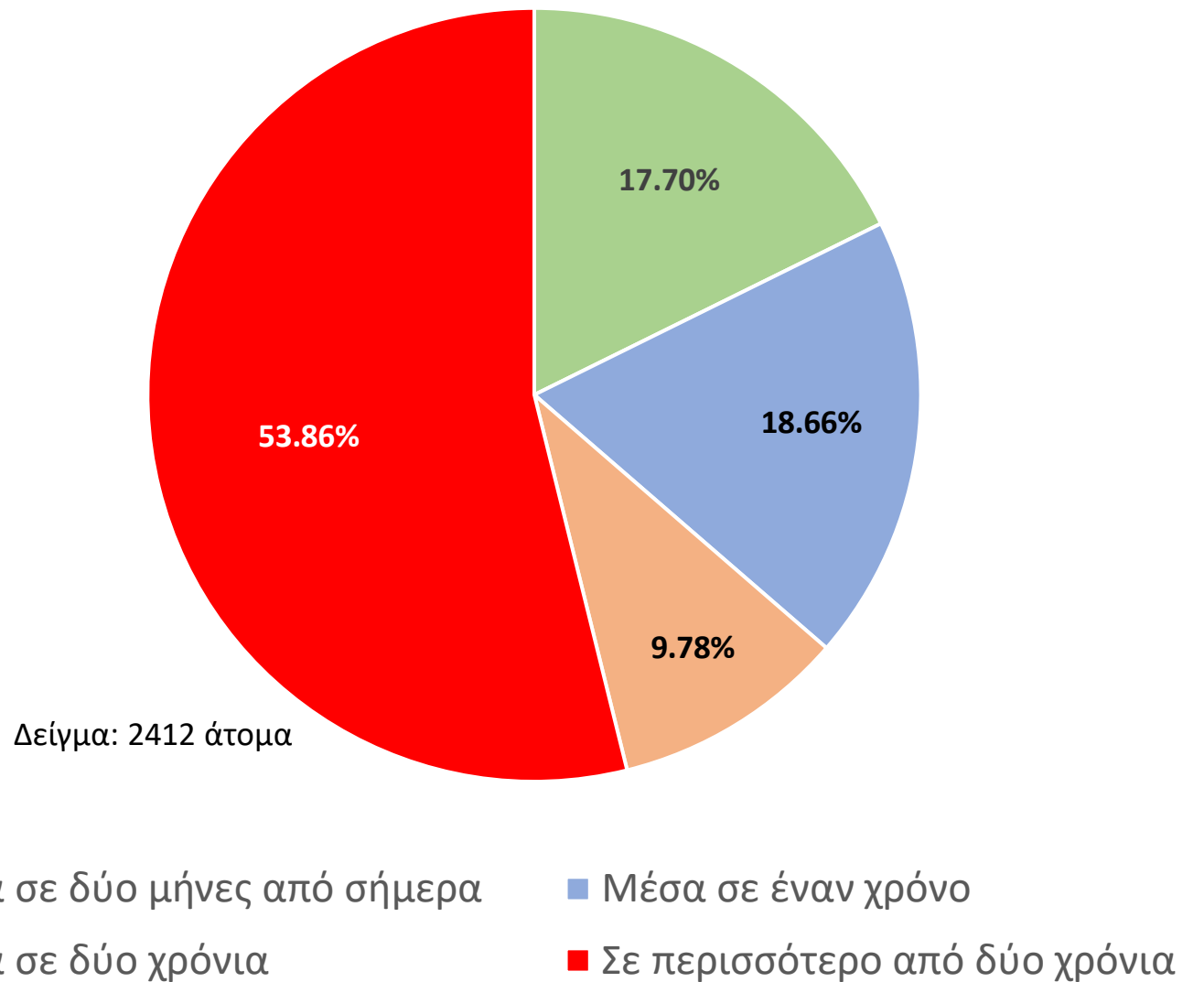
Αυτό το επιστημονικό-πολιτιστικό κίνημα που συγκροτείται από κορυφαίους επιστήμονες – **Ray Kurzweil** (διευθυντής μηχανικών της Google), **Elon Musk** (ιδρυτής των SpaceX, Tesla & Neuralink), **Nick Bostrom** – πιστεύει στην συγχώνευση της τεχνολογικής ανάπτυξης και κυρίως της τεχνητής νοημοσύνης με τη βιολογία. **Ο σχεδιασμός του νέου εμβολίου του κορωνοϊού με τη μέθοδο mRNA είναι ακριβώς στη γενική φιλοσοφία των υπερανθρωπιστών.**

Το κυνήγι της **αθανασίας** δεν είναι σημερινή υπόθεση και εφεύρεση της κίνησης του Υπερανθρωπισμού. Αν ανατρέξουμε πολύ πίσω, στο αριστούργημα της Σουμεριανής λογοτεχνίας, περίπου 1.700 π.Χ., - η εποποιία του Gilgamesh – πριν από τα Ομηρικά έπη. Ο Gilgamesh αναζητά την αθανασία μέσα από ένα βότανο που αναπτύσσεται στο βυθό της θάλασσας. Ανακτά με επιτυχία το φυτό το οποίο όμως του το κλέβει ένα φίδι πριν το φάει. Τι μαθαίνουμε από την εποποιία του Gilgamesh; Ότι το κυνήγι της αθανασίας είναι μάταιο, ας μάθουμε να απολαμβάνουμε το δώρο της ζωής από τον Θεό.

Ο κόσμος την εποχή την μετά κορωνοϊού, θα αλλάξει. Η **παγκόσμια οικονομική ελίτ**, καθώς και άλλες **μυστικές εταιρείες** συμπεριλαμβανομένων και της κίνησης του **Transhumanism**, φαίνεται να πρωταγωνιστούν. Ο κόσμος θα μείνει ασταθής για τα επόμενα χρόνια.

Στο ερώτημα «πότε πιστεύετε ότι θα ανακαλυφθεί το αποτελεσματικό εμβόλιο κατά του κορωνοϊού», οι απαντήσεις των ερωτηθέντων του συνολικού δείγματος (2.412) απεικονίζονται στο ακόλουθο **Γράφημα:**

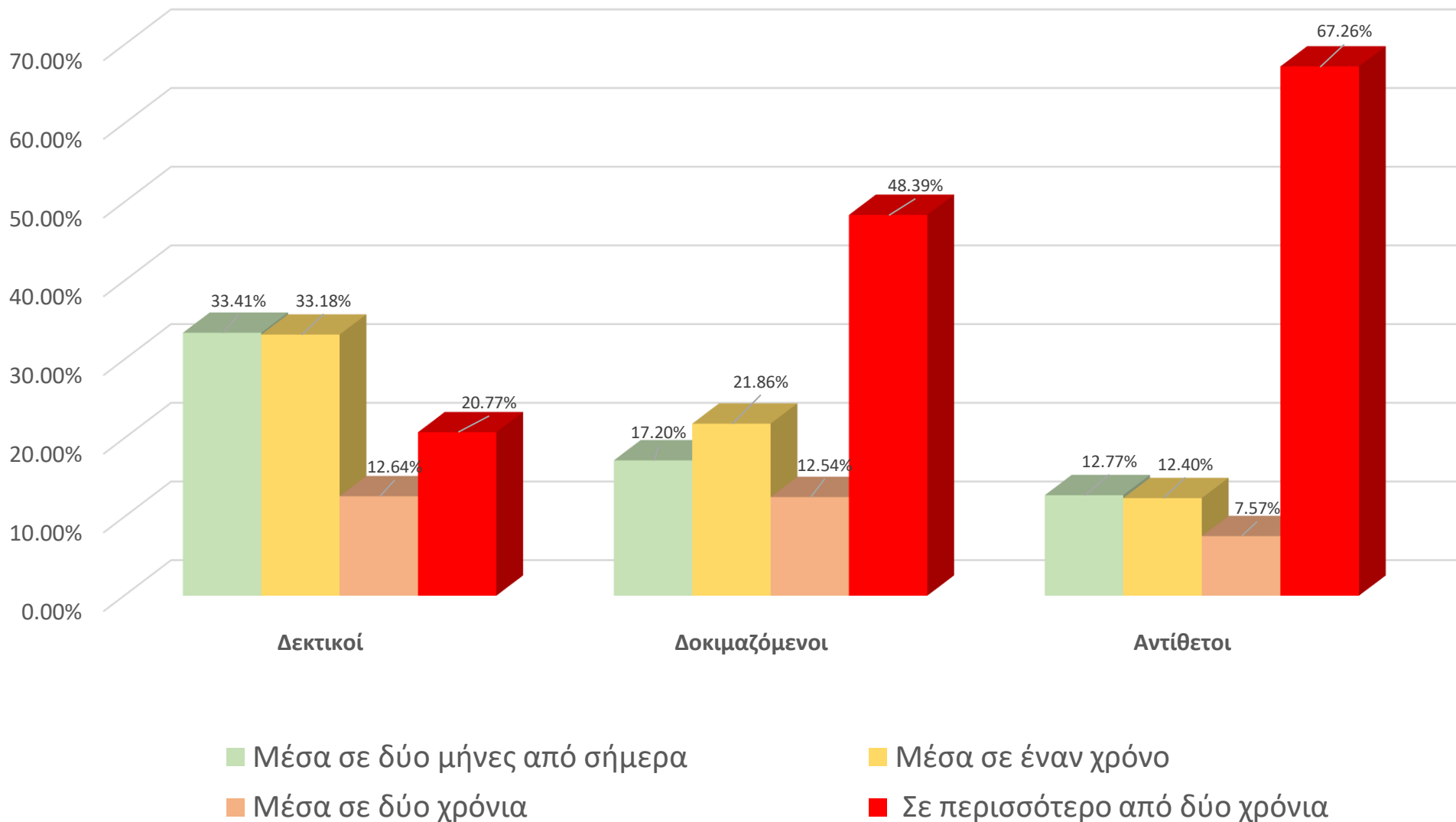
Πότε πιστεύετε ότι θα ανακαλυφθεί το αποτελεσματικό εμβόλιο κατά του κορωνοϊού;

Οι ερωτηθέντες αξιολογούν σε πόσο χρόνο θα ανακαλυφθεί το **αποτελεσματικό εμβόλιο**. Δίνουν βαρύτητα σε ποσοστό **53,86 %** στην επιλογή: «**Σε περισσότερο από δύο χρόνια**». Το ποσοστό αυτό είναι αρκετά υψηλό και ο χρόνος θα δείξει την προβλεπτική εγκυρότητα των ερωτηθέντων.

Το ερώτημα που τίθεται είναι: Αυτή η συνολική αξιολόγηση επιβεβαιώνεται και αποτυπώνεται και στις τρεις κατηγορίες του δείγματος ΔΕΚΤΙΚΟΙ/ΕΣ, ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΙ/ΕΣ, και ΑΝΤΙΘΕΤΟΙ/ΕΣ; Ή μήπως θα μάθουμε περισσότερα από αυτές τις τρεις κατηγορίες; Βέβαια μπορούμε εκ των προτέρων να εμπιστευτούμε τις στάσεις των τριών ομάδων.

Πότε πιστεύετε ότι θα ανακαλυφθεί το αποτελεσματικό εμβόλιο κατά του κορωνοϊού;

ΔΕΚΤΙΚΟΣ / Η:

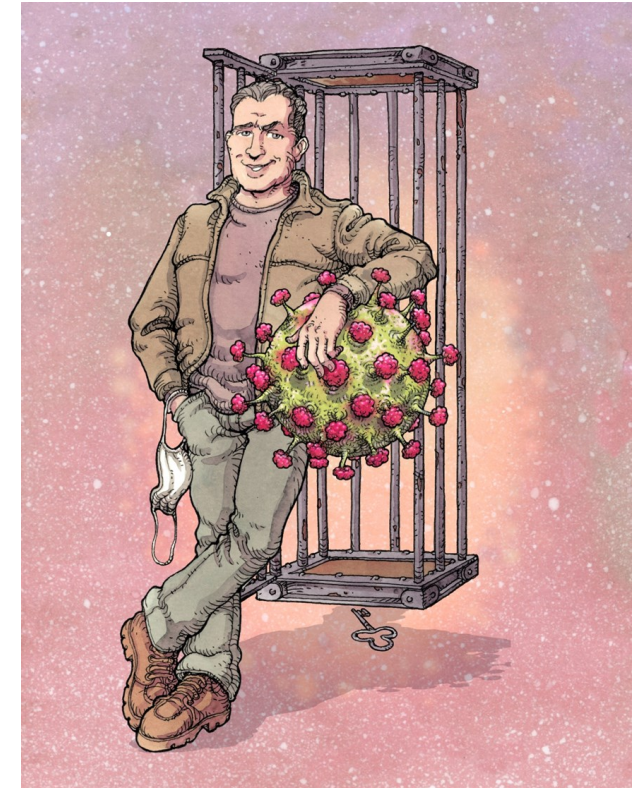
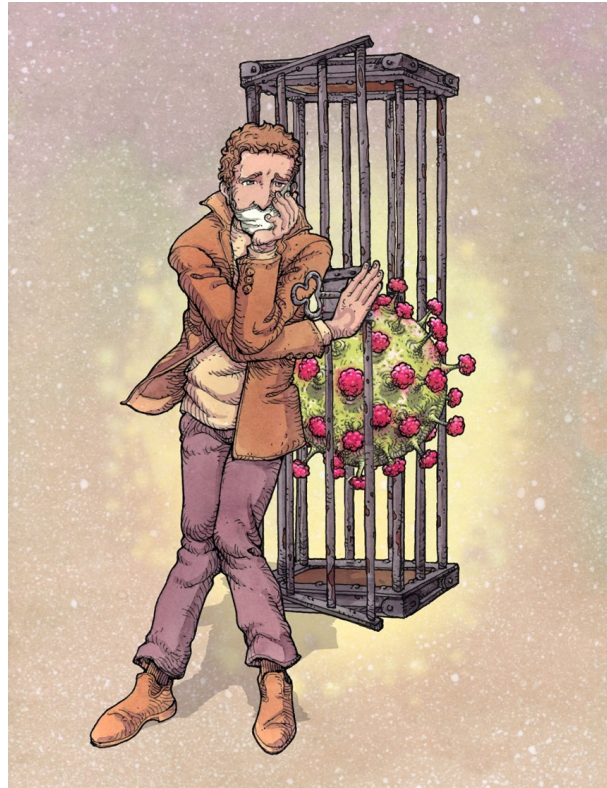
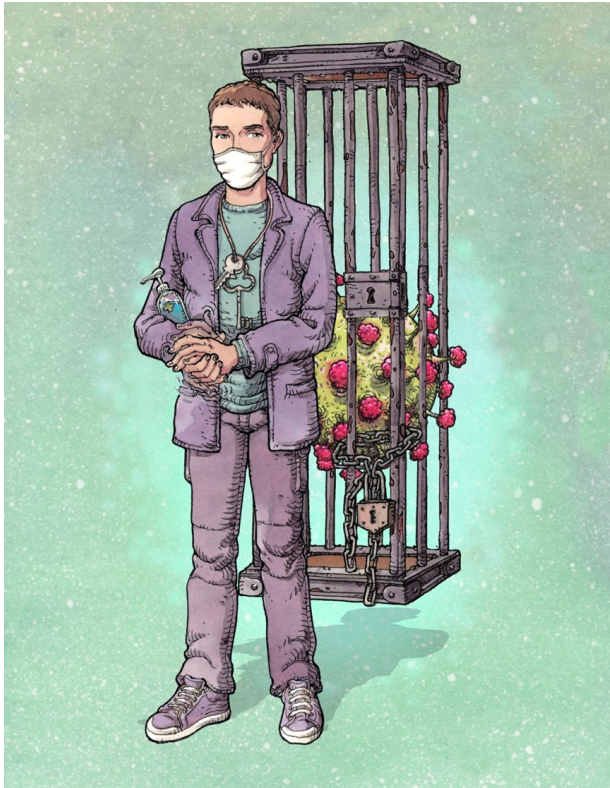
Οι ΔΕΚΤΙΚΟΙ/ΕΣ εμφανίζονται αισιόδοξοι όσον αφορά στην ανακάλυψη ενός αποτελεσματικού εμβολίου κατά του κορωνοϊού αφού το **33,41%** προβλέπει ότι μέσα σε δύο μήνες θα έχει ανακαλυφθεί το αποτελεσματικό εμβόλιο.

ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΣ / Η:

Οι ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΙ/ΕΣ εμφανίζονται προσεκτικοί αφού σύμφωνα με τη φρόνησή τους (48,39%) η ανακάλυψη του αποτελεσματικού εμβολίου θα χρειαστεί **περισσότερα από δύο χρόνια**.

ΑΝΤΙΘΕΤΟΣ / Η:

Οι ΑΝΤΙΘΕΤΟΙ/ΕΣ με την πρόβλεψή τους βασισμένοι στη λογική της «σοφίας του πλήθους» προβλέπουν σε υψηλό ποσοστό **67,26% (περίπου 7 στους 10)** ότι θα χρειαστούν περισσότερο από δύο χρόνια για να ανακαλυφθεί **το αποτελεσματικό εμβόλιο κατά του κορωνοϊού**.

Οι τρεις κατηγορίες, ΔΕΚΤΙΚΟΙ/ΕΣ, ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΙ/ΕΣ, ΑΝΤΙΘΕΤΟΙ/ΕΣ, μας επιτρέπουν να διαπιστώσουμε την αξιολόγηση της κάθε κατηγορίας ως προς το πότε θα ανακαλυφθεί το αποτελεσματικό εμβόλιο κατά του κορωνοϊού.

Αυτή η μεθοδολογία της κατάτμησης του δείγματος μας βοηθά στο να απλοποιήσουμε και με σαφήνεια να κατανοήσουμε τις διαφορετικές εκτιμήσεις των προβλέψεων όλων εκείνων που συμμετείχαν στη συγκεκριμένη έρευνα.

Είναι πάρα πολύ δύσκολο να κάνει κάποιος προβλέψεις, ειδικά όταν αναφερόμαστε στο μέλλον, σε αποτελεσματικά εμβόλια και εν μέσω πανδημίας.

Δεν γνωρίζουμε ποια από τις τρεις ομάδες «θα αστοχήσει» στην πρόβλεψή της, όμως, οι δύο ομάδες – ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΙ/ΕΣ και ΑΝΤΙΘΕΤΟΙ/ΕΣ – συγκλίνουν ότι θα χρειαστούν περισσότερο από δύο χρόνια για την ανακάλυψη του αποτελεσματικού εμβολίου.

Καμμία πρόβλεψη δεν είναι τέλεια, όμως τουλάχιστον έχουμε τις στάσεις των τριών πρωταγωνιστών: ΔΕΚΤΙΚΩΝ, ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΩΝ και ΑΝΤΙΘΕΤΩΝ.

Ερώτηση 5: Όταν το αποτελεσματικό εμβόλιο κατά του COVID-19 θα είναι διαθέσιμο, τότε:

- i. Θα εμβολιαστώ αμέσως διότι ο κορωνοϊός είναι μεταδοτικός*
- ii. Θα εμβολιαστώ μέσα σε έναν χρόνο*
- iii. Δεν θα εμβολιαστώ διότι πιστεύω ότι το εμβόλιο κατά του κορωνοϊού δεν είναι ασφαλές*
- iv. Δεν θα εμβολιαστώ διότι είχα COVID-19 και πιστεύω ότι είμαι άνοσος (έχω αντισώματα)*
- v. Δεν θα εμβολιαστώ γενικά*
- vi. Δεν Γνωρίζω / Δεν Απαντώ (ΔΓ / ΔΑ)*

Η προθυμία των πολιτών ως προς το εμβόλιο εξαρτάται από την εμπιστοσύνη τους απέναντι στην Πολιτεία για την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητά του. Στην περίπτωση που προκληθεί από το εμβόλιο ένας αριθμός παρενεργειών ή θανάτων, τότε κλονιστεί η εμπιστοσύνη των πολιτών και θα αυξηθεί η διστακτικότητά τους ως προς τον εμβολιασμό.

Αρκετές δημοσκοπήσεις έχουν αναδείξει τον προβληματισμό των πολιτών για την ασφάλεια και την αποτελεσματικότητα του εμβολίου. Ακόμη και ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού, π.χ. το 20% αν αρνηθεί το εμβόλιο, τότε η όλη κατάσταση του εμβολιασμού δυσχεραίνεται. Δηλαδή για την πιθανή επιτυχία του εμβολιασμού, υπάρχουν 5 παράμετροι που πρέπει να τις λάβουμε υπόψη:

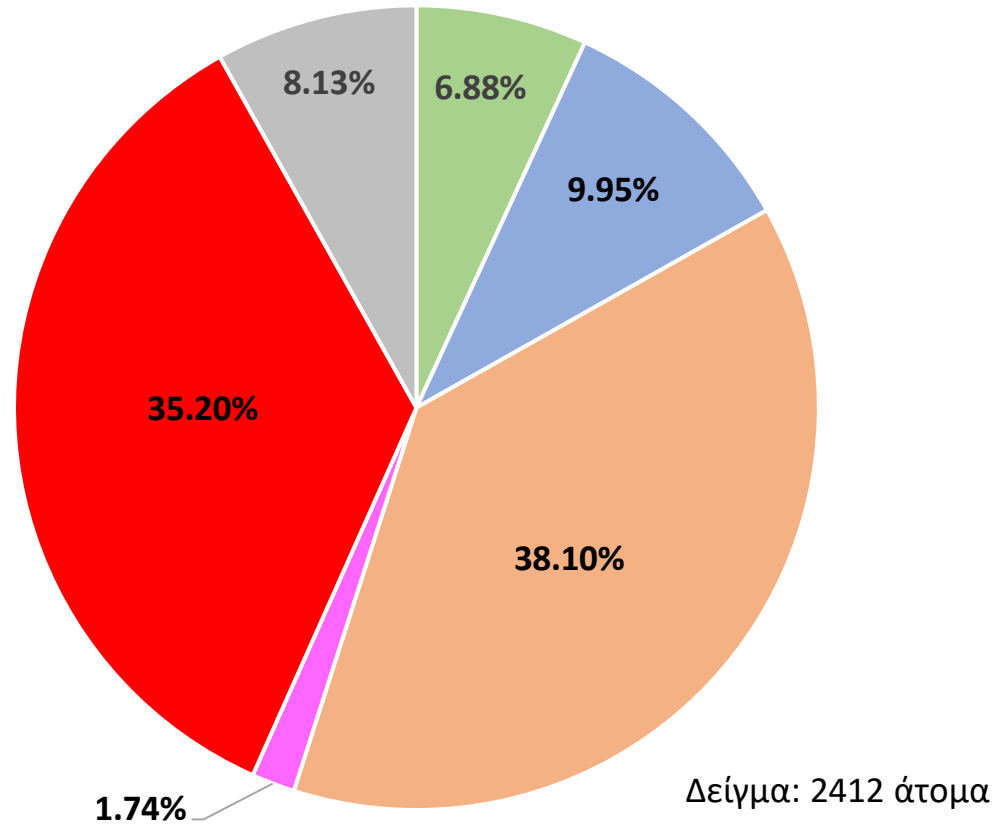
- **Η πρώτη παράμετρος:** Αν θα καταφέρει η Πολιτεία να αποδείξει όχι θεωρητικά αλλά στην πράξη ότι το εμβόλιο είναι **ασφαλές και αποτελεσματικό**, χωρίς παρενέργειες και θανάτους.
- **Η δεύτερη παράμετρος:** Αν θα υπάρξει ευρεία αποδοχή για εμβολιασμό από το κοινό. Αλλά και πόσες δόσεις θα κάνουν.
- **Η τρίτη παράμετρος:** Πόσο χρονικό διάστημα το εμβόλιο θα προστατεύει τους ανθρώπους από τον ιό.
- **Η τέταρτη παράμετρος αφορά:** Πως αντιμετωπίζονται τα άτομα 65 ετών και άνω, των οποίων ένα σημαντικό ποσοστό πιθανόν να έχει διάφορες ασθένειες. Υπάρχει πιθανότητα ο μαζικός εμβολιασμός της ευάλωτης ομάδας να προκαλέσει σοβαρές περιπτώσεις που να οδηγήσουν σε περιπλοκές ή και θανάτους;

Η πέμπτη παράμετρος: Αφορά τη **Διαφάνεια**. Η διαφάνεια είναι ουσιαστικής σημασίας διάσταση της πληροφόρησης για τον ασφαλή και αποτελεσματικό εμβολιασμό του πληθυσμού. Χιλιάδες Έλληνες θα «υποχρεωθούν» να κάνουν το εμβόλιο κάτω από ένα κλίμα αβεβαιότητας. Συνεπώς, αναγνωρίζεται ο ρόλος και η σημασία της **Διαφάνειας** για καλύτερες πληροφορίες της ασφάλειας και της αποτελεσματικότητας των εμβολίων.

Όλες αυτές οι περιπτώσεις αφορούν ασφαλώς την Πολιτεία, η οποία έχει και την ευθύνη της σωστής διαχείρισης του εμβολιασμού.

Όσον αφορά στο Ερώτημα, «Όταν το αποτελεσματικό εμβόλιο κατά του Covid-19 θα είναι διαθέσιμο, τότε:», οι τοποθετήσεις των ερωτηθέντων στο συνολικό δείγμα των ερωτηθέντων 2.412, απεικονίζονται στο ακόλουθο **Γράφημα:**

Όταν το αποτελεσματικό εμβόλιο κατά του COVID-19 θα είναι διαθέσιμο, τότε:

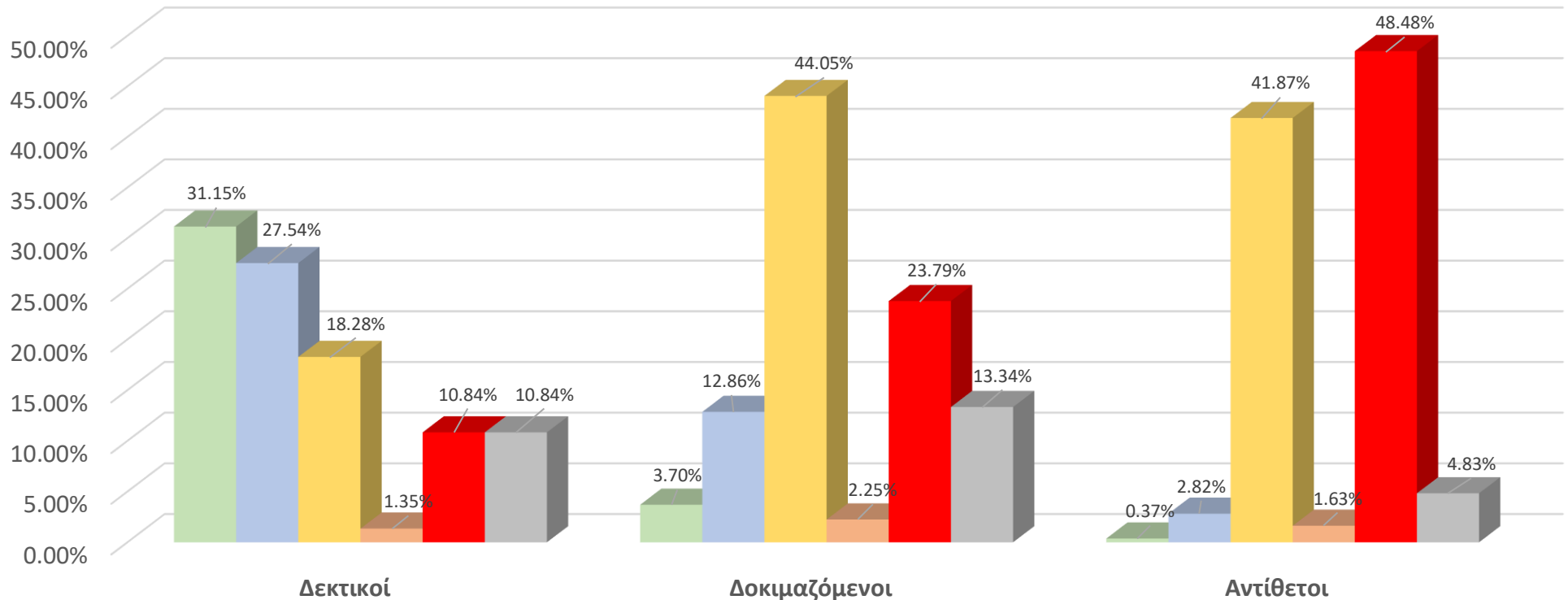
- Θα εμβολιαστώ αμέσως διότι ο κορωνοϊός είναι μεταδοτικός
- Θα εμβολιαστώ μέσα σε έναν χρόνο
- Δεν θα εμβολιαστώ διότι πιστεύω ότι το εμβόλιο κατά του κορωνοϊού δεν είναι ασφαλές
- Δεν θα εμβολιαστώ διότι είχα COVID-19 και πιστεύω ότι είμαι άνοσος (έχω αντισώματα)
- Δεν θα εμβολιαστώ γενικά
- Δεν Γνωρίζω / Δεν Απαντώ (ΔΓ / ΔΑ)

Παρατηρούμε από το Γράφημα ότι:

- Το υψηλότερο ποσοστό των ερωτηθέντων, **38,1%**, δηλώνει ότι: **«Δεν θα εμβολιαστώ διότι πιστεύω ότι το εμβόλιο κατά του κορωνοϊού δεν είναι ασφαλές».**
- Το **35,2%** δηλώνει ότι: **«Δεν θα εμβολιαστώ γενικά»**
- Μικρό ποσοστό των ερωτηθέντων, **6,88%**, δηλώνει ότι: **«Θα εμβολιαστώ αμέσως διότι ο κορωνοϊός είναι μεταδοτικός».**

Ως προς τις τρεις κατηγορίες – ΔΕΚΤΙΚΟΙ, ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΙ, ΑΝΤΙΘΕΤΟΙ – έχουμε το ακόλουθο **Γράφημα:**

Όταν το αποτελεσματικό εμβόλιο κατά του COVID-19 θα είναι διαθέσιμο, τότε:

- Θα εμβολιαστώ αμέσως διότι ο κορωνοϊός είναι μεταδοτικός
- Θα εμβολιαστώ μέσα σε έναν χρόνο
- Δεν θα εμβολιαστώ διότι πιστεύω ότι το εμβόλιο κατά του κορωνοϊού δεν είναι ασφαλές
- Δεν θα εμβολιαστώ διότι είχα COVID-19 και πιστεύω ότι είμαι άνοσος (έχω αντισώματα)
- Δεν θα εμβολιαστώ γενικά
- Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ

Από το Γράφημα προκύπτουν αναλυτικά τα εξής:

- Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων **Δεκτικών** – **31,15%** - δηλώνει ότι: «Θα εμβολιαστεί αμέσως διότι ο κορωνοϊός είναι μεταδοτικός». Και ένα ποσοστό **27,54%** των ερωτηθέντων δηλώνει ότι θα εμβολιαστεί **μέσα σε ένα χρόνο**.
- Το μεγαλύτερο ποσοστό των **δοκιμαζόμενων ερωτηθέντων**, **44,05%**, δηλώνει ότι: «**Δεν θα εμβολιαστώ διότι πιστεύω ότι το εμβόλιο κατά του κορωνοϊού δεν είναι ασφαλές.**» Επίσης, ένα σημαντικό ποσοστό των Δοκιμαζόμενων ερωτηθέντων **23,79%**, δηλώνει ότι: «**Δεν θα εμβολιαστώ γενικά**»
- Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων **ΑΝΤΙΘΕΤΩΝ**, **48,48 %** δηλώνει ότι: «**Δεν θα εμβολιαστώ γενικά.**» Επίσης, ένα πολύ υψηλό ποσοστό των ερωτηθέντων αντιθέτων **41,87%** δηλώνει ότι «**Δεν θα εμβολιαστώ διότι πιστεύω ότι το εμβόλιο κατά του κορωνοϊού δεν είναι ασφαλές.**»

Είναι συνετό, όχι μόνο εμείς, αλλά και η Πολιτεία, να λαμβάνει στα σοβαρά υπόψη της τις στάσεις αυτές των πολιτών ως προς την προθυμία τους για το εμβόλιο.

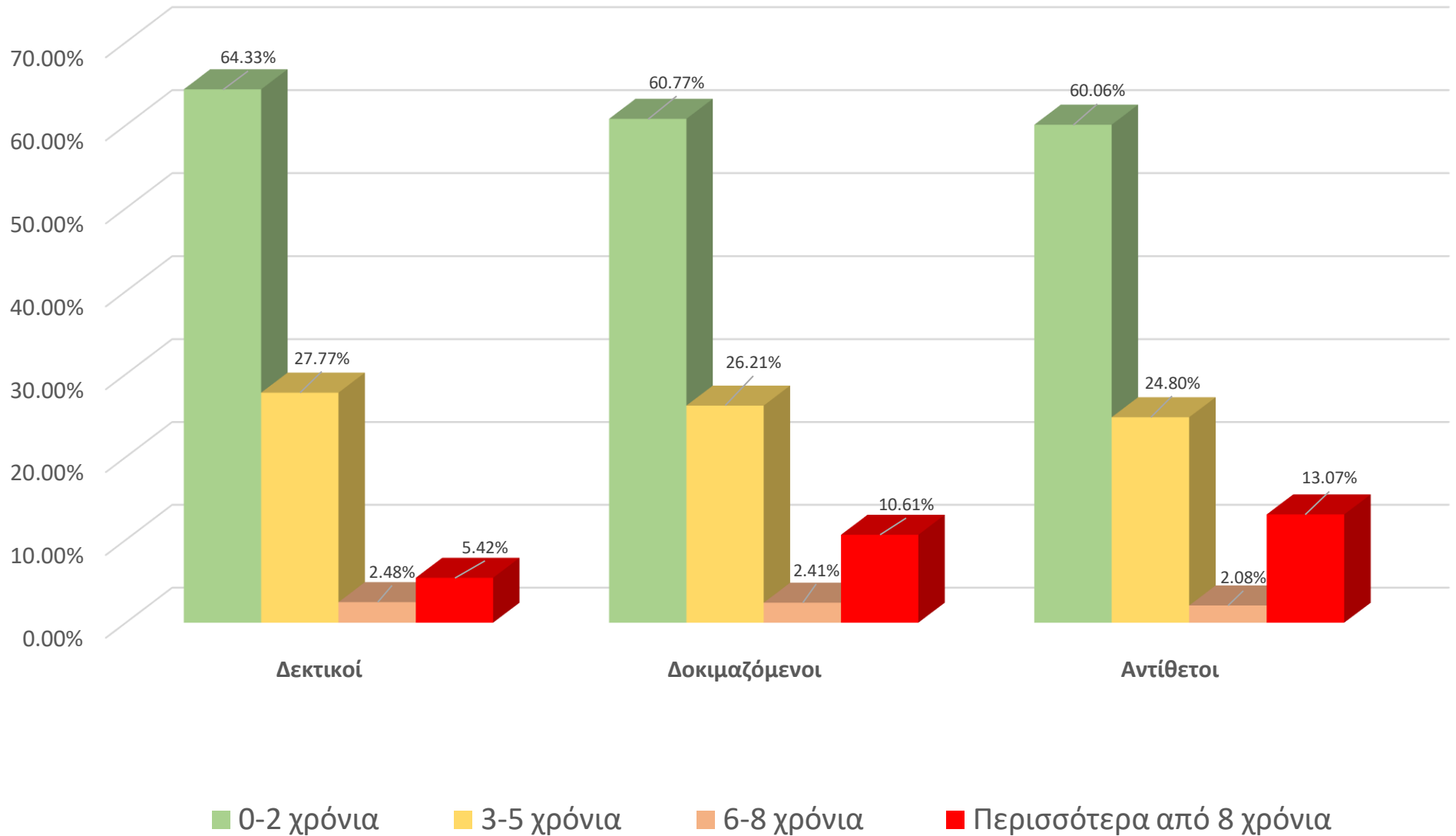
Αντιλαμβάνεται κάποιος ότι κάτι «να πάει στραβά με τα εμβόλια» πόσο πολύ θα επηρεαστεί η εμπιστοσύνη των πολιτών. Έχει σημασία να γνωρίζουμε τι ακριβώς σκέπτονται οι ΔΕΚΤΙΚΟΙ, οι ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΙ και οι ΑΝΤΙΘΕΤΟΙ. Η υποκειμενική τους στάση αντανακλά τις πληροφορίες τους καθώς και τη γνωστική επεξεργασία τους.

Από αυτά τα ευρήματα, η ίδια **η Πολιτεία μπορεί να αντλήσει ορισμένα διδάγματα** για το πώς οι Έλληνες βλέπουν τον κόσμο του εμβολίου του Covid-19.

Ερώτηση 6: Κατά την άποψή σας, πόσα χρόνια πιστεύετε ότι θα διαρκέσει η πανδημία του κορωνοϊού;

- i. 0-2 χρόνια*
- ii. 3-5 χρόνια*
- iii. 6-8 χρόνια*
- iv. Περισσότερα από 8 χρόνια*

Κατά την άποψή σας, πόσα χρόνια πιστεύετε ότι θα διαρκέσει η πανδημία του κορωνοϊού;

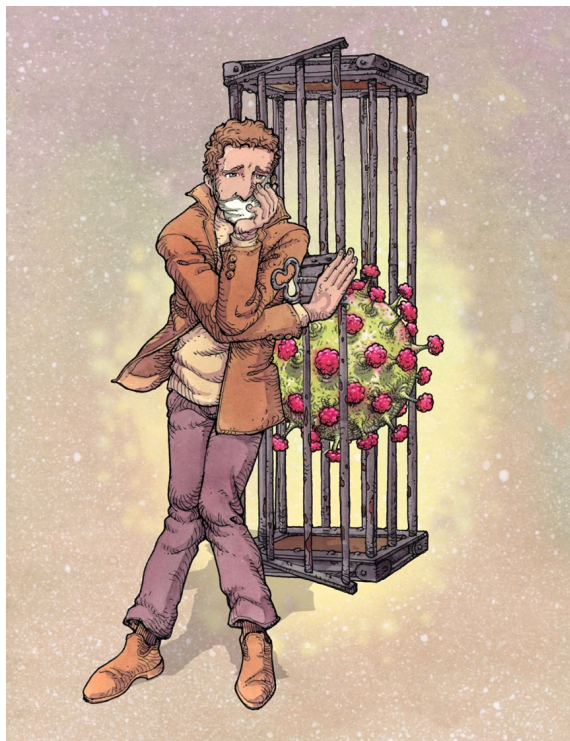
Σύμφωνα με το παραπάνω γράφημα, και στις τρεις κατηγορίες, Δεκτικοί, Δοκιμαζόμενοι, και αντίθετοι, εμφανίζεται υψηλό ποσοστό, πάνω από 60%, που θεωρεί ότι η πανδημία του κορωνοϊού θα διαρκέσει έως δύο χρόνια – **αισιόδοξη φρόνηση**. Όμως, ένα ποσοστό πάνω από 10% των Δοκιμαζόμενων και των Αντιθέτων, φρονεί ότι η πανδημία του κορωνοϊού θα διαρκέσει περισσότερο από οκτώ χρόνια – **απαισιόδοξη φρόνηση**.

Ο μέσος χρόνος διάρκειας της πανδημίας, σύμφωνα με τους Δεκτικούς, Δοκιμαζόμενους, και Αντίθετους, θα είναι για τις τρεις αυτές κατηγορίες αντίστοιχα:

ΔΕΚΤΙΚΟΣ / Η:
2,4 χρόνια

ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΣ / Η:
2,8 χρόνια

ΑΝΤΙΘΕΤΟΣ / Η:
2,9 χρόνια

Ερώτηση 7: Από την αρχή της πανδημίας του κορωνοϊού, πώς αξιολογείτε την ψυχική σας υγεία;

- i. Πολύ κακή*
- ii. Κακή*
- iii. Ουδέτερη*
- iv. Καλή*
- v. Πολύ καλή*
- vi. Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ*

Τον Αύγουστο του 2020, ο **Γενικός Διευθυντής του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, T. Ghebreyesus**, εκτίμησε ότι η πανδημία COVID-19 έχει επηρεάσει **την ψυχική υγεία** εκατομμυρίων ανθρώπων δηλώνοντας ότι *«για πολλούς ανθρώπους η έλλειψη κοινωνικής αλληλεπίδρασης που προκλήθηκε από την πανδημία, έχει βαθιά επιδράσει στην ψυχική τους υγεία.»*

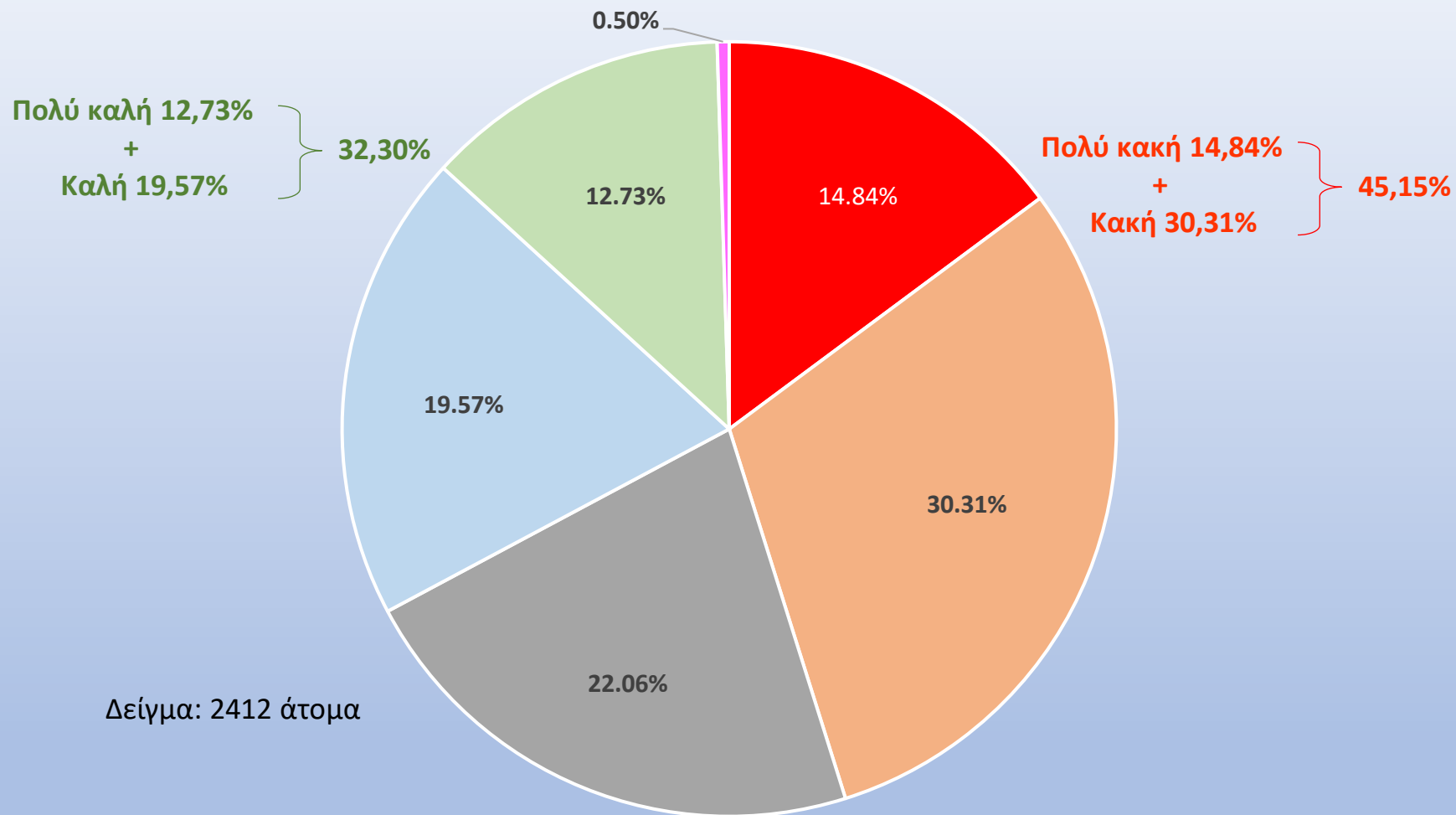
Ταυτόχρονα υπενθυμίζει ότι το ζήτημα της ψυχικής υγείας, και **πριν** από την πανδημία, είναι ένα παραμελημένο ζήτημα.

Το απρόβλεπτο, η αβεβαιότητα, οι οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας, η συναισθηματική δυσφορία λόγω του εγκλεισμού, αναμφίβολοι ενδέχεται να αυξήσουν τον κίνδυνο για ψυχιατρικές ασθένειες, οι οποίες να οφείλονται στην πανδημία του κορωνοϊού.

Πώς λοιπόν οι Έλληνες πολίτες αξιολογούν την κατάσταση της ψυχικής τους υγείας από την αρχή της πανδημίας του κορωνοϊού?

Οι απαντήσεις για το **συνολικό δείγμα 2412 ατόμων** δίνονται στο ακόλουθο γράφημα:

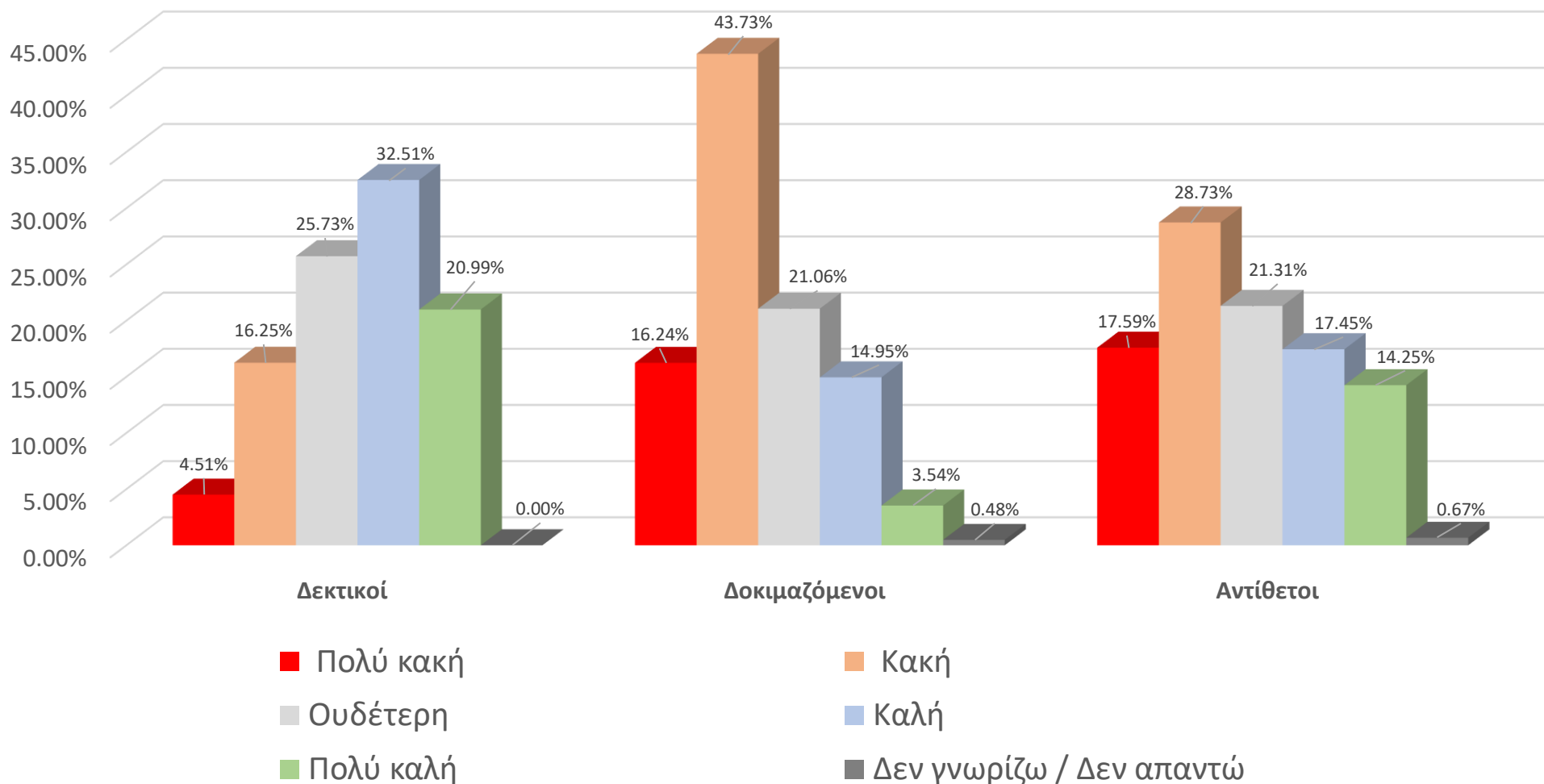
Από την αρχή της πανδημίας του κορωνοϊού, πώς αξιολογείτε την ψυχική σας υγεία;

■ Πολύ Κακή ■ Κακή ■ Ουδέτερη ■ Καλή ■ Πολύ Καλή ■ Δεν Γνωρίζω / Δεν Απαντώ

Το μήνυμα από το παραπάνω γράφημα για τον **συνολικό** πληθυσμό, είναι ότι το **45,15%** θεωρεί «**Κακή την ψυχική του υγεία**». Ποιο είναι **το μήνυμα που παίρνουμε από τις τρεις κατηγορίες** των πολιτών, Δεκτικοί, Δοκιμαζόμενοι, και Αντίθετοι;

Από την αρχή της πανδημίας του κορωνοϊού, πώς αξιολογείτε την ψυχική σας υγεία;

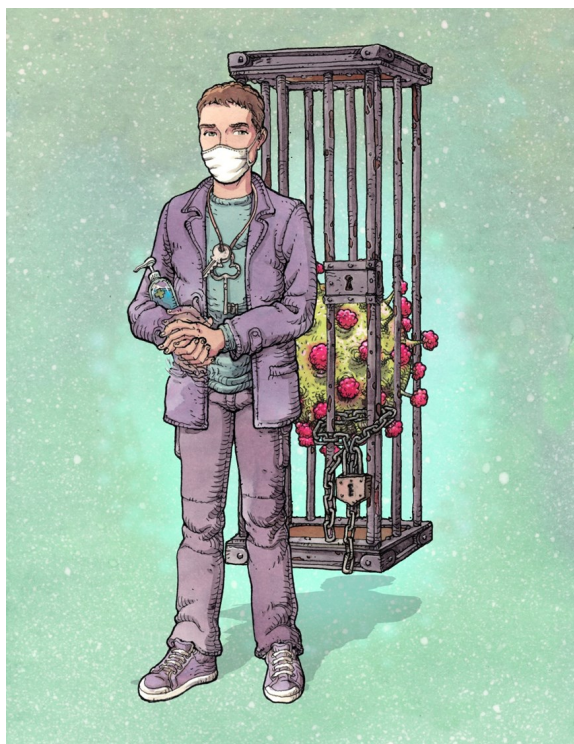

Όπως παρατηρούμε από την κατάτμηση του δείγματος στις τρεις κατηγορίες – Δεκτικοί, Δοκιμαζόμενοι, Αντίθετοι –, το μήνυμα είναι διαφορετικό σε σχέση με το συνολικό δείγμα.

Πιο συγκεκριμένα:

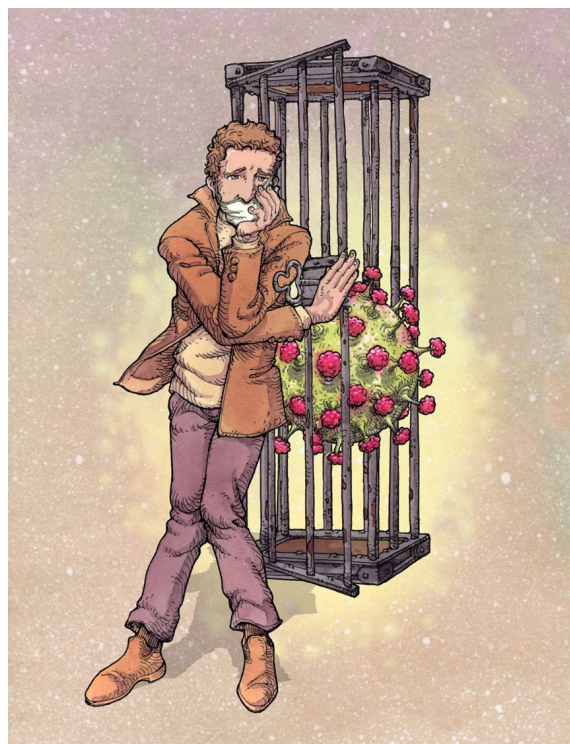
ΔΕΚΤΙΚΟΣ / Η:

Αθροιστικά «Πολύ καλή +Καλή» **(53,5%)** και «Πολύ κακή +κακή» **(20,76%)**

ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΣ / Η:

Αθροιστικά «Πολύ καλή +Καλή» **(18,5%)** και «Πολύ κακή +κακή» **(60%)**

ΑΝΤΙΘΕΤΟΣ / Η:

Αθροιστικά «Πολύ καλή +Καλή» **(31,7%)** και «Πολύ κακή +κακή» **(46,32%)**

Διαφορετικές ομάδες του πληθυσμού εκδηλώνουν διαφορετικές στάσεις. Μέσα από τις διαφορετικές ομάδες αποκομίζουμε πολύτιμες πληροφορίες, τις οποίες δεν τις έχουμε όταν διερευνούμε το συνολικό δείγμα.

Ερώτηση 8: Λόγω της πανδημίας, τα μη αναμενόμενα γεγονότα στη χώρα μας σας προκαλούν φόβο για την επιδείνωση της ποιότητας της ζωής σας;

- i. Καθόλου*
- ii. Λίγο*
- iii. Μέτρια*
- iv. Αρκετά*
- v. Πολύ*
- vi. Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ*

Ο Έλληνας ιστορικός Θουκυδίδης, στην Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου, πριν από 2400 χρόνια, μας περιγράφει σχετικά με την επιδημία και τον ανεξέλεγκτο φόβο που προκάλεσε την απώλεια κάθε σεβασμού:

[2.52.3] καθώς φούντωνε το κακό, οι άνθρωποι, βασανισμένοι απ' την αρρώστια, έφταναν σε απόγνωση κι αδιαφορούσαν πια για τα ιερά και τα όσια.

[2.52.3] Ούτε ο φόβος των Θεών ούτε οι νόμοι των ανθρώπων τους συγκρατούσαν. Επειδή έβλεπαν ότι όλοι πέθαιναν, χωρίς διάκριση, δεν είχαν πια την αίσθηση του τί ήταν ευσέβεια και τί δεν ήταν και κανείς δεν πίστευε πως θα γλυτώσει απ' την αρρώστια για να δώσει λόγο και να τιμωρηθεί για τις άδικες πράξεις του.

[2.54.1] Τέτοιες ήσαν οι συμφορές που πάθαιναν οι Αθηναίοι. Μέσα στην πολιτεία πέθαιναν οι άνθρωποι κι έξω στην ύπαιθρο τα κτήματά τους καταστρέφονταν.

Ο φόβος από τότε διατηρεί το δικαίωμα της παρουσίας του στις πανδημίες. Ο φόβος δεν μπορεί να διαγραφεί από τις πανδημίες.

Η ασθένεια COVID-19 η οποία προκαλείται από τον νέο κορωνοϊό SARS COVID-2 εξαπλώνεται ταχύτατα. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO) θεωρεί ότι η πανδημία μπορεί να μολύνει ένα σημαντικό ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού.

Αντίδοτο δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή και το εμβόλιο θα καθυστερήσει λόγω των απαιτούμενων αναγκαίων δοκιμών που πρέπει να γίνουν ώστε να αποδειχθεί ότι θα είναι ασφαλές για χρήση στους ανθρώπινους οργανισμούς.

Όλα αυτά προκαλούν ανησυχίες και αρχίζουμε να φοβόμαστε. Οι συνεχείς ειδήσεις, η εκθετική ανάπτυξη των κρουσμάτων, οι σχεδόν έρημες πόλεις, όλες αυτές οι εικόνες δημιουργούν απογοήτευση και συντελούν στην αύξηση της αντίληψης του κινδύνου.

Ο **A. Holman**, ειδικός **Καθηγητής της Ψυχολογίας της Υγείας** στο πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας Irvine, δήλωσε ότι: «η υπερβολική παρακολούθηση των μέσων μαζικής ενημέρωσης όπως γνωρίζουμε, μπορεί να αυξήσει το άγχος ενός ανθρώπου».

Η συνεχής παρακολούθηση της τηλεόρασης και του διαδικτύου σε ότι αφορά τον νέο κορωνοϊό ενδέχεται να χειροτερέψει το άγχος ενός ανθρώπου. Ακόμη και η λέξη «πανδημία» σε πολλούς ανθρώπους προκαλεί φόβο ίσως και τρόμο.

Εδώ, οι περισσότεροί μας έχοντας και άπλετο χρόνο μια και βρισκόμαστε εντός των τοίχων του σπιτιού μας προσπαθούμε να εκτιμήσουμε τον κίνδυνο αλλά ταυτόχρονα υποτιμούμε μια μεταβαλλόμενη κατάσταση: ότι η ασθένεια COVID-19 εξακολουθεί να εξελίσσεται. Οπότε δεν μπορούμε να ανταποκριθούμε στην απειλή του COVID-19 και αυτή η αβεβαιότητα συμβάλλει στον φόβο.

Ο καθηγητής της Ψυχιατρικής **Steven Taylor** του πανεπιστημίου British Columbia και ειδικός στις ψυχολογικές αντιδράσεις που προκάλεσαν οι επιδημίες, στο βιβλίο του «The Psychology of Pandemics: Preparing for the Next Global Outbreak of Infectious Disease», διερευνά πως οι άνθρωποι ανταποκρίνονται στις πανδημίες και πως αυτές οι συμπεριφορές εξαπλώνονται.

Ο S.Taylor, επισημαίνει ότι ο φόβος είναι μια συναισθηματική, συμπεριφορική και φυσιολογική αντίδραση αντιμετώπισης των απειλών. Ο S. Taylor τονίζει ότι πέρα από τον φόβο υπάρχει ένα ζήτημα που δεν συζητείται ευρέως στα ΜΜΕ: **«Ότι οι άνθρωποι είναι εξαιρετικά ανθεκτικοί.»**

Όμως οι άνθρωποι πρέπει να συμφωνήσουν να περιορίσουν τις ελευθερίες τους κατά κάποιο τρόπο. Εάν οι άνθρωποι, συνεχίζει ο Taylor, επιλέξουν να μην το κάνουν, ή θεωρήσουν ότι είναι αγχωτικό για να απομονωθούν, τότε αυτή η συμπεριφορά θα εμποδίσει τον έλεγχο της λοίμωξης.

Ο καθηγητής **Taylor**, επίσης, επισημαίνει σε συνέντευξή του ότι *«είμαστε μυωπικοί, δεν έχουμε μελετήσει σοβαρά τα μαθήματα των πανδημιών του παρελθόντος. Μόλις περάσει η πανδημία στρέφουμε την προσοχή μας σε άλλα πράγματα».*

Ο καθηγητής **Cass Sunstein** στο άρθρο του (29/02/2020) στο Bloomberg “The Cognitive Bias That Makes us Panic About Coronavirus” επισημαίνει ότι: *«Σε αυτό το στάδιο κανείς δεν μπορεί να προσδιορίσει το μέγεθος της απειλής από τον κορωνοϊό. Ένα πράγμα είναι σαφές: πολλοί άνθρωποι είναι πιο φοβισμένοι από ότι έχουν κάθε λόγο να είναι. Έχουν υπερβολική αίσθηση του προσωπικού τους κινδύνου. Πως και έτσι; Η καλύτερη απάντηση προέρχεται από μια άχαρη έννοια: «Πιθανότητα παραμέλησης».*

Τελικά ο καθηγητής **Cass Sunstein** ερμηνεύει το άγχος σχετικά με την πανδημία του κορωνοϊού ότι οφείλεται κυρίως στην «Πιθανότητα Παραμέλησης». Δηλαδή, επειδή η ασθένεια είναι νέα αλλά και δυνητικά θανατηφόρα, υποφέρουμε από υπερβολικό φόβο και παραμελούμε το γεγονός ότι η πιθανότητα ενδέχεται να είναι μικρή.

Ο φόβος είναι η αντίδραση απέναντι σε έναν κίνδυνο όπως είναι ο κορωνοϊός. **Ο φόβος καθορίζει τις επιλογές μας και τις ενέργειές μας για να αποφύγουμε τους κινδύνους.** Μαζί με την εξάπλωση του κορωνοϊού εξαπλώθηκε και ο φόβος.

... «Ο φόβος», μας λέει ο Ιταλός φιλόσοφος **Giorgio Agamben**, «κάνει να εμφανίζονται πολλά πράγματα τα οποία προσποιούμαστε ότι δεν βλέπουμε. Το πρώτο πράγμα είναι ότι **η κοινωνία μας δεν πιστεύει πια σε τίποτα άλλο παρά στην γυμνή ζωή**.

Είναι σαφές για εμένα ότι οι Ιταλοί είναι διατεθειμένοι να θυσιάσουν πρακτικά τα πάντα: τις κανονικές τους συνθήκες ζωής, τις κοινωνικές σχέσεις, την εργασία, και το ίδιο ισχύει για τις φιλίες, τα συναισθήματα και τις πολιτικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις, μπροστά στον κίνδυνο να μολυνθούν. Η **γυμνή ζωή** δεν είναι ένα πράγμα που ενώνει τους ανθρώπους, αλλά περισσότερο κάτι το οποίο τους τυφλώνει και τους διαχωρίζει. Οι άλλοι άνθρωποι, όπως ακριβώς η πανώλη (la peste) που περιγράφεται από τον Manzoni στο μυθιστόρημά του «Οι Αρραβωνιασμένοι», δεν είναι τίποτα άλλο παρά φορείς της μόλυνσης, οι οποίοι πρέπει να παραμείνουν σε μια απόσταση το λιγότερο του ενός μέτρου, και να φυλακίζονται εάν πλησιάσουν πολύ κοντά. Ακόμα και οι νεκροί – αυτό πράγματι είναι βάρβαρο – δεν δικαιούνται πιά κηδείες, και ξέρουμε πολύ καλά τι συμβαίνει στα πτώματά τους.

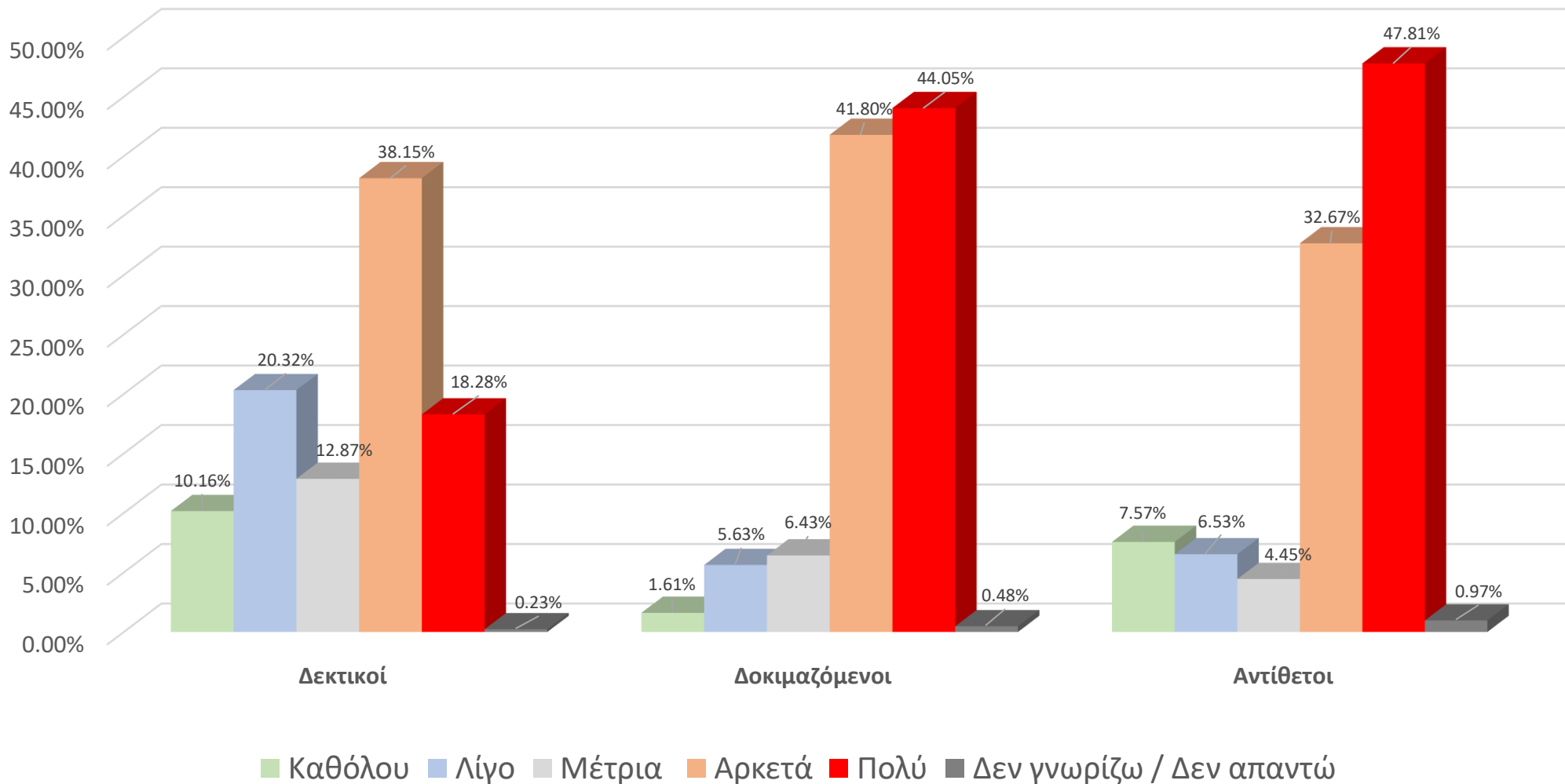
Οι κοντινοί μας άνθρωποι δεν υπάρχουν πιά, και είναι πραγματικά τρομακτικό ότι οι δύο θρησκείες που φαινόταν να κυριαρχούν στην Δύση, ο Χριστιανισμός και ο καπιταλισμός, η θρησκεία του Χριστού και η θρησκεία του χρήματος, παραμένουν σιωπηλές.

Τί συμβαίνει στις ανθρώπινες σχέσεις μέσα σε μια χώρα η οποία εξοικειώνεται να ζει σε τέτοιες συνθήκες; Και τι είναι μια κοινωνία η οποία πιστεύει μόνο στην επιβίωση;»

Είναι ένα πραγματικά θλιβερό θέαμα να βλέπεις μια ολόκληρη κοινωνία, η οποία έρχεται αντιμέτωπη με έναν κατά τα άλλα αβέβαιο κίνδυνο, να εξανεμίζει μαζικά όλες τις ηθικές και πολιτικές της αξίες. Όταν όλα αυτά θα έχουν περάσει, ξέρω ότι δεν θα μπορώ πλέον να επιστρέψω στην κανονική κατάσταση (l'état normal).»

ΠΗΓΗ Μεταφραση του Φοιβου Θεολογιτη https://www.lemonde.fr/idees/article/2020/03/24/giorgio-agamben-l-epidemie-montre-clairement-que-l-etat-d-exception-est-devenu-la-condition-normale_6034245_3232.html

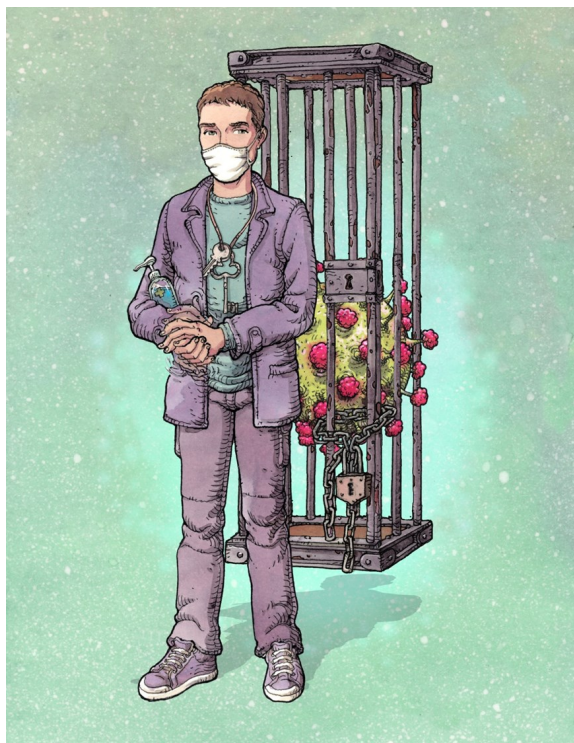
Λόγω της πανδημίας, τα μη αναμενόμενα γεγονότα στη χώρα μας σας προκαλούν φόβο για την επιδείνωση της ποιότητας της ζωής σας;

Το συνολικό ποσοστό του φόβου δίνεται - αθροιστικά «**Αρκετά + Πολύ**» - για κάθε κατηγορία:

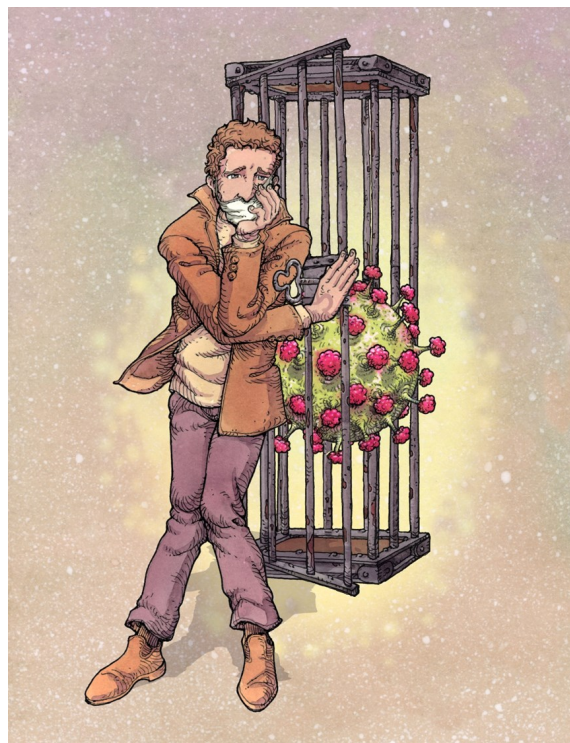
ΔΕΚΤΙΚΟΣ / Η:

Το συνολικό ποσοστό του φόβου είναι **56,43%**

ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΣ / Η:

Σημειώνεται ότι 8 στους 10 (**85,85%**) «Δοκιμαζόμενοι» εκφράζουν υψηλό φόβο για την επιδείνωση της ποιότητας ζωής τους λόγω του κορωνοϊού.

ΑΝΤΙΘΕΤΟΣ / Η:

Οι «Αντίθετοι», συγκεντρώνουν το δεύτερο υψηλότερο ποσοστό (**80,48%**) φόβου για την εξέλιξη της ποιότητας της ζωής τους λόγω της πανδημίας.

Ερώτηση 9: Ποια από τα ακόλουθα προβλήματα, κατά την άποψή σας, θεωρείτε ότι σήμερα είναι τα πιο σημαντικά για τη χώρα μας; (Έως τρεις επιλογές)

- i. Φτώχεια*
- ii. Ανεργία*
- iii. Μεγαλύτερος αριθμός υπερχρεωμένων νοικοκυριών (στην Ε.Ε.η Ελλάδα έχει το ρεκόρ στα «κόκκινα» δάνεια)*
- iv. Ελληνο-τουρκικές διαφορές*
- v. Ροές μη-νόμιμων μεταναστών*
- vi. Κίνδυνος για περισσότερα λουκέτα σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις*
- vii. Δεν θα μπορέσουν νοικοκυριά και μικρομεσαίες επιχειρήσεις να ανταποκριθούν στις φορολογικές και ασφαλιστικές υποχρεώσεις τους*
- viii. Διαφθορά*

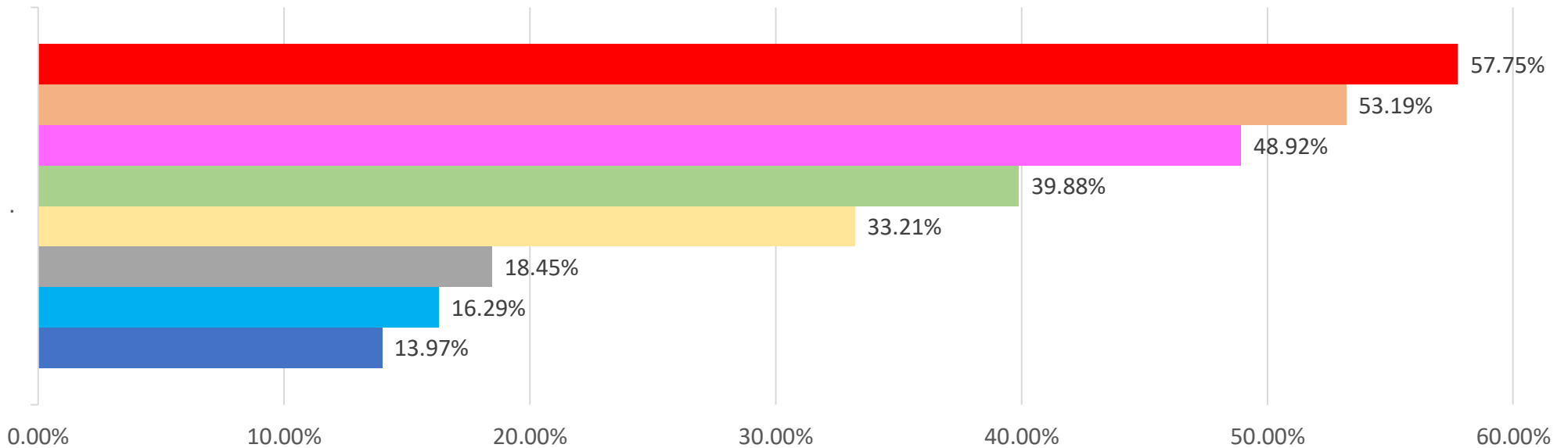
Είναι ενδιαφέρον να γνωρίζουμε τις απόψεις των πολιτών, ή «**τη φρόνηση του πλήθους**» για το ποια θεωρούν ως τα **πιο σημαντικά προβλήματα της χώρας, κατά την περίοδο της πανδημίας** . Οι απόψεις των πολιτών, οι οποίοι δαπανούν αρκετό χρόνο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, είναι αρκετά τεκμηριωμένες και αποτυπώνουν τον παλμό της κοινής γνώμης.

Επιπλέον, οι απόψεις τους μπορούν να διαδραματίσουν χρήσιμο ρόλο στο να:

- Επηρεάσουν τις κυβερνητικές προτεραιότητες,
- Ενθαρρύνουν πολιτικές και ανάπτυξη πολιτικών,
- Να επηρεάσουν τις διαδικασίες διακυβέρνησης

Οι απόψεις των πολιτών του συνολικού δείγματος δίνονται στο ακόλουθο γράφημα:

Ποια από τα ακόλουθα προβλήματα, κατά την άποψή σας, θεωρείτε ότι σήμερα είναι τα πιο σημαντικά για τη χώρα μας; (Έως τρεις επιλογές)

■ Ροές μη-νόμιμων μεταναστών

■ Φτώχεια

■ Ανεργία

■ Ελληνο-τουρκικές διαφορές

■ Διαφθορά

■ Κίνδυνος για περισσότερα λουκέτα σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις

■ Δεν θα μπορέσουν νοικοκυριά και μικρομεσαίες επιχειρήσεις να ανταποκριθούν στις φορολογικές και ασφαλιστικές

■ Μεγαλύτερος αριθμός υπερχρεωμένων νοικοκυριών

Δείγμα: 2412 άτομα

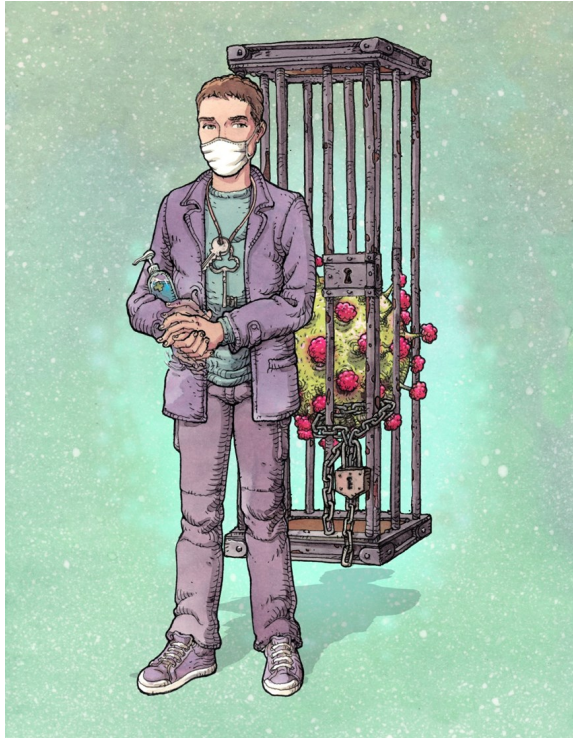
Στο συνολικό δείγμα – 2412 άτομα –
τα τρία πιο σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα μας,
σύμφωνα με τους ερωτηθέντες στον καιρό της πανδημίας COVID-19, είναι:

1. **Οι ροές μη-νόμιμων μεταναστών (57,75%)**
2. **Η φτώχεια (53,19%)**
3. **Η ανεργία (48,92%)**

Ας δούμε, όμως, και τις καταστάσεις των τριών κατηγοριών που έχουμε:

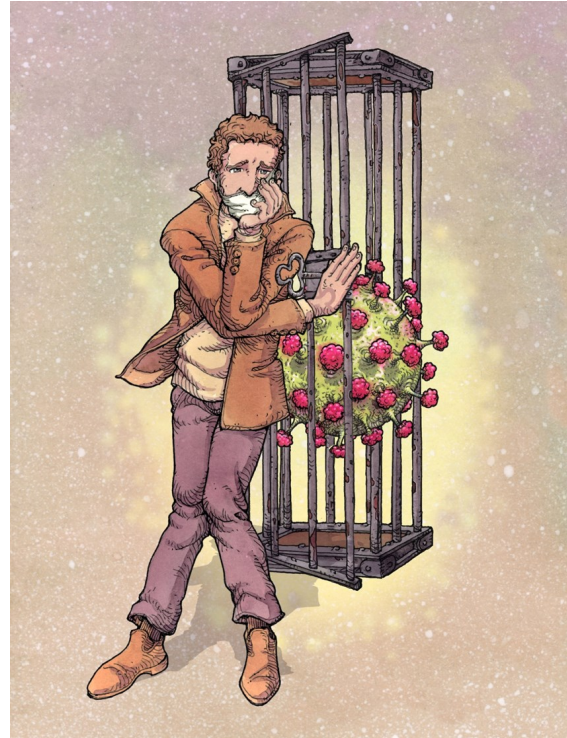
ΔΕΚΤΙΚΟΙ / ΕΣ

- Η Ανεργία (57,11%)
- Οι ροές μη-νόμιμων μεταναστών (47,4%)
- Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις (41,99%)
- Η φτώχεια (41,13%)

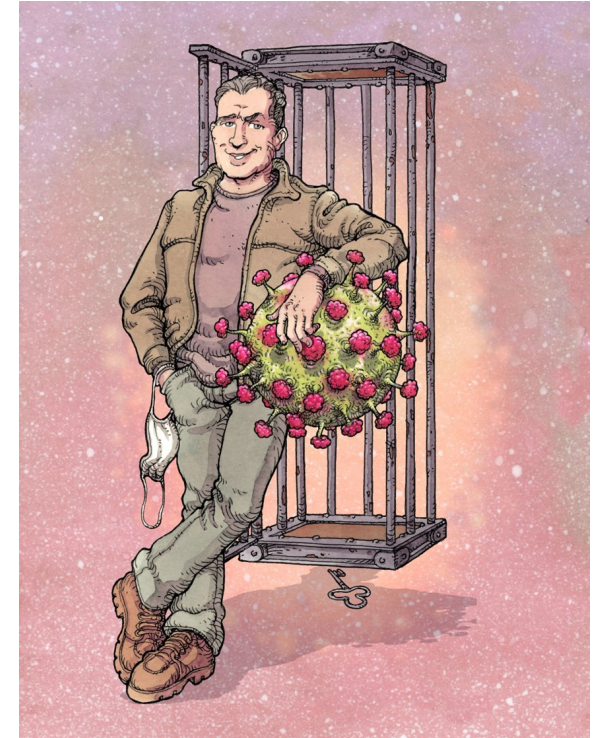
ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΙ / ΕΣ:

- Οι ροές μη-νόμιμων μεταναστών (54,66%)
- Η φτώχεια (54,34%)
- Η Ανεργία (50,8%)
- Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις (37,46%)

ΑΝΤΙΘΕΤΟΙ / ΕΣ:

- Οι ροές μη-νόμιμων μεταναστών (62,58%)
- Η φτώχεια (56,57%)
- Η Ανεργία (45,36%)

Η συνολική από κοινού εξειδίκευση των πιο σημαντικών προβλημάτων της χώρας μας κατά την περίοδο του κορωνοϊού είναι:

- Η Ανεργία
- Η φτώχεια
- Οι ροές μη-νόμιμων μεταναστών
- Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις

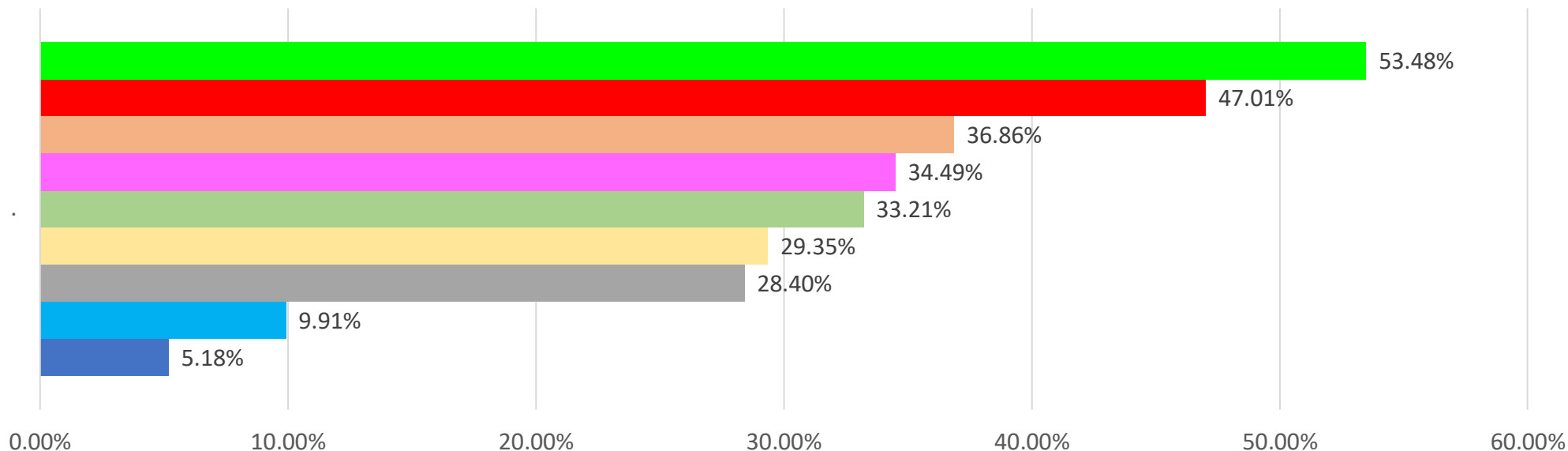
Ερώτηση 10: Κατά τη γνώμη σας, ποια πιστεύετε ότι θα είναι η πιο εκτεταμένη - μακροπρόθεσμη (σε βάθος χρόνου) επίπτωση του κορωνοϊού στη χώρα μας; (Έως τρεις επιλογές)

- i. Μεγάλες πιθανότητες να αυξηθεί το δημόσιο χρέος από 175% σε πάνω από 200% του ΑΕΠ*
- ii. Θα απαιτηθεί μεγάλος χρόνος ανάκαμψης της οικονομίας*
- iii. Θα υπάρξουν επιπτώσεις στην ψυχική υγεία των Ελλήνων*
- iv. Καθίζηση της τουριστικής δραστηριότητας*
- v. Δυσπιστία απέναντι στην πνευματική, πολιτική και οικονομική ελίτ.*
- vi. Επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης των ευάλωτων ομάδων*
- vii. Κίνδυνος διάρρηξης της κοινωνικής συνοχής*
- viii. Αλλαγή στο σύστημα υγείας*
- ix. Διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων*

Σύμφωνα με την θεωρία του πλήθους – βλ. **John J. Surowiecki** “**The wisdom of crowds**”, κάθε άτομο διαθέτει τις δικές του πληροφορίες και έχει το δικό του επίπεδο γνώσεων. Τότε, κάτω από ορισμένες συνθήκες, μια ομάδα ατόμων (σοφία του πλήθους) μπορεί να δώσει καλές προβλέψεις.

Η «**σοφία του πλήθους**» του συνολικού δείγματος μας δίνει την επίπτωση του κορωνοϊού στη χώρα μας σε βάθος χρόνου, όπως φαίνεται στο ακόλουθο γράφημα:

Ποια από τα ακόλουθα προβλήματα, κατά την άποψή σας, θεωρείτε ότι σήμερα είναι τα πιο σημαντικά για τη χώρα μας; (Έως τρεις επιλογές)

- Θα υπάρξουν επιπτώσεις στην ψυχική υγεία των Ελλήνων
- Θα απαιτηθεί μεγάλος χρόνος ανάκαμψης της οικονομίας
- Μεγάλες πιθανότητες να αυξηθεί το δημόσιο χρέος από 175% σε πάνω από 200% του ΑΕΠ
- Διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων
- Δυσπιστία απέναντι στην πνευματική, πολιτική και οικονομική ελίτ.
- Κίνδυνος διάρρηξης της κοινωνικής συνοχής
- Επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης των ευάλωτων ομάδων
- Καθίζηση της τουριστικής δραστηριότητας
- Αλλαγή στο σύστημα υγείας

Δείγμα: 2412 άτομα

Στο συνολικό δείγμα – 2412 άτομα –
οι **τρεις πιο σημαντικές μακροπρόθεσμες επιπτώσεις του κορωνοϊού στη χώρα μας,**
σύμφωνα με τους ερωτηθέντες θα είναι:

1. Θα υπάρξουν **επιπτώσεις στην ψυχική υγεία των Ελλήνων (53,48%)**
2. Θα απαιτηθεί **μεγάλος χρόνος ανάκαμψης της οικονομίας (47,01%)**
3. Μεγάλες πιθανότητες να αυξηθεί το **δημόσιο χρέος** από 175% σε πάνω από 200% του ΑΕΠ **(36,86%)**

Όσον αφορά στις εκτιμήσεις των τριών κατηγοριών μας παρατηρούμε ότι οι τρεις πρώτες μακροπρόθεσμες επιπτώσεις είναι:

ΔΕΚΤΙΚΟΙ / ΕΣ

Θα απαιτηθεί μεγάλος χρόνος ανάκαμψης της οικονομίας (58,47%)

Επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης των ευάλωτων ομάδων (39,28%)

Μεγάλες πιθανότητες να αυξηθεί το δημόσιο χρέος από 175% σε πάνω από 200% του ΑΕΠ (36,34%)

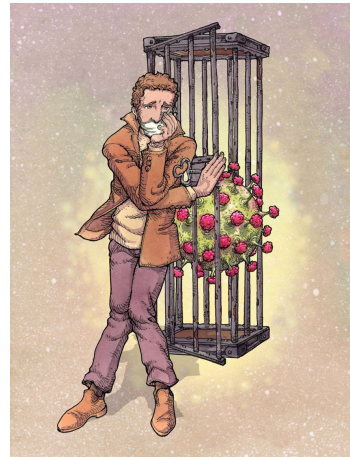
ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΙ / ΕΣ:

Θα υπάρξουν επιπτώσεις στην ψυχική υγεία των Ελλήνων (57,88%)

Θα απαιτηθεί μεγάλος χρόνος ανάκαμψης της οικονομίας (50,48%)

Διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων (35,53%)

Μεγάλες πιθανότητες να αυξηθεί το δημόσιο χρέος από 175% σε πάνω από 200% του ΑΕΠ (35,53%)

ΑΝΤΙΘΕΤΟΙ / ΕΣ:

Θα υπάρξουν επιπτώσεις στην ψυχική υγεία των Ελλήνων (59,69%)

Θα απαιτηθεί μεγάλος χρόνος ανάκαμψης της οικονομίας (41,65%)

Δυσπιστία απέναντι στην πνευματική, πολιτική και οικονομική ελίτ (38,9%)

Η συνολική από κοινού εκτίμηση των Δεκτικών Δοκιμαζόμενων και Αντιθέτων, όσον αφορά στις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις του κορωνοϊού στη χώρα μας είναι:

- Θα απαιτηθεί μεγάλος χρόνος ανάκαμψης της οικονομίας
- Μεγάλες πιθανότητες να αυξηθεί το δημόσιο χρέος από 175% σε πάνω από 200% του ΑΕΠ
- Θα υπάρξουν επιπτώσεις στην ψυχική υγεία των Ελλήνων
- Επιδείνωση των συνθηκών διαβίωσης των ευάλωτων ομάδων
- Διεύρυνση των κοινωνικών ανισοτήτων
- Δυσπιστία απέναντι στην πνευματική, πολιτική και οικονομική ελίτ

Ερώτηση 11: Πόσο αισιόδοξος ή απαισιόδοξος νιώθετε για το μετά τον κορωνοϊό μέλλον της χώρας;

- i. Πολύ απαισιόδοξος*
- ii. Αρκετά απαισιόδοξος*
- iii. Ουδέτερος*
- iv. Αρκετά αισιόδοξος*
- v. Πολύ αισιόδοξος*
- vi. Δεν Γνωρίζω / Δεν Απαντώ (ΔΓ / ΔΑ)*

Η μετά κορωνοϊού εποχή θα είναι πολύ διαφορετική από την εποχή του κορωνοϊού. Η επιστροφή στην κανονικότητα δεν έχει νόημα στην μετα-κορωνοϊό εποχή. Θα είμαστε ασφαλείς και ευτυχημένοι;

Η εποχή του κορωνοϊού, μας έχει δημιουργήσει φόβο, αβεβαιότητα και ανασφάλεια.

Αισιοδοξία στην μετα-κορωνοϊό εποχή, σημαίνει ότι ο πολίτης θα πρέπει να νιώθει μια οικονομική ασφάλεια με το να διαθέτει ένα εισόδημα που να του εξασφαλίζει μια καλή ποιότητα ζωής.

Αισιοδοξία σημαίνει να έχει ο πολίτης ένα καλλίτερο σύστημα δημόσιας υγείας. Η εποχή του κορωνοϊού αποκάλυψε τη σημασία του πόσο λάθος έχουν δομηθεί οι πόλεις μας, και πόσο βλάψαμε το περιβάλλον μας.

Αισιοδοξία σημαίνει να δημιουργήσουμε πόλεις που να μπορούμε να ζήσουμε ποιοτικότερα σε ένα καλλίτερο περιβάλλον.

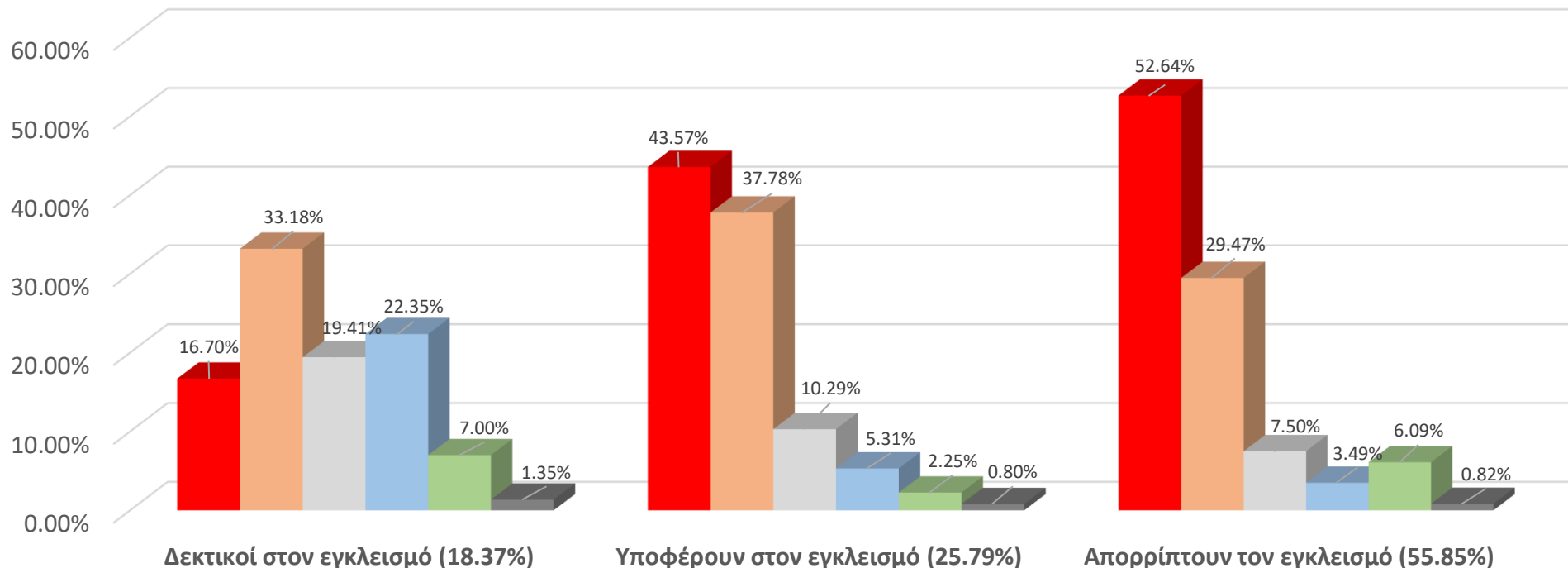
Αυτές οι προκλήσεις είναι ασφαλώς δύσκολες. Γίνονται ακόμη δυσκολότερες αν σκεφθούμε ότι η όποια Κυβέρνηση της χώρας, στην μετά-κορωνοϊό εποχή, θα αντιμετωπίσει ένα δυσβάσταχτο χρέος με σημαντικό αριθμό χρεωμένων επιχειρήσεων, με μεγαλύτερο αριθμό χρεωμένων νοικοκυριών, με πολύ μεγαλύτερο αριθμό ανέργων και φτωχών, ενώ ο Μεγάλος Αδερφός θα είναι πιθανόν «πανταχού παρών».

Η τραυματική εμπειρία της εποχής του κορωνοϊού δεν θα ξεχαστεί εύκολα κάτω από αυτές τις δυσμενείς επιπτώσεις.

Η σκέψη και τα συναισθήματα για το μέλλον είναι μία ανθρώπινη δραστηριότητα. Οφείλουμε να έχουμε την επιθυμία να σκεφθούμε για το μέλλον έχοντας μάθει από το παρελθόν. Για να κατανοήσουμε το μέλλον της χώρας μας θα πρέπει να εξετάσουμε τις σκέψεις που έχουν διαμορφώσει στο μυαλό τους οι άνθρωποι.

Είναι ενδιαφέρον να ρίξουμε μια ματιά στο πως ακριβώς αισθάνονται οι «Δεκτικοί», οι «Δοκιμαζόμενοι», και οι «Αντίθετοι». Το αντίστοιχο γράφημα έχει ως εξής:

Πόσο αισιόδοξος ή απαισιόδοξος νιώθετε για το μετά τον κορωνοϊό μέλλον της χώρας;

■ Πολύ απαισιόδοξος

■ Αρκετά απαισιόδοξος

■ Ουδέτερος

■ Αρκετά αισιόδοξος

■ Πολύ αισιόδοξος

■ Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ

Από το παραπάνω γράφημα μπορούμε να δούμε πόσο αισιόδοξοι ή απαισιόδοξοι είναι οι:

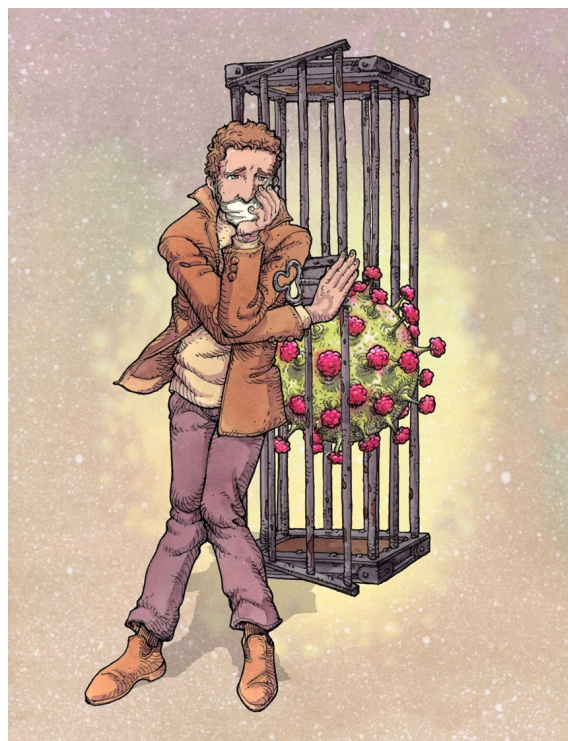
ΔΕΚΤΙΚΟΙ / ΕΣ

Φαίνεται να είναι απαισιόδοξοι (49,88% αθροιστικά «Πολύ απαισιόδοξος» + «απαισιόδοξος») για το μέλλον της χώρας.

ΔΟΚΙΜΑΖΟΜΕΝΟΙ / ΕΣ:

Έντονη απαισιοδοξία εκφράζουν 8 στους 10 «Δοκιμαζόμενους / ες» ερωτηθέντες για το μέλλον της χώρας στην μετα-κορωνοϊό εποχή.

ΑΝΤΙΘΕΤΟΙ / ΕΣ:

Το ποσοστό των «Αντιθέτων» είναι το υψηλότερο (82,11% αθροιστικά «Πολύ απαισιόδοξος» + «απαισιόδοξος»)

Κυρίαρχο γνώρισμα και των τριών κατηγοριών – «Δεκτικοί/ες», «Δοκιμαζόμενοι/ες», «Αντίθετοι/ες», σύμφωνα με την φρόνησή τους, φαίνεται ότι η χώρα μας θα συνεχίσει να έχει προβλήματα, και ως εκ τούτου δεν υπάρχουν ζωντανές ελπίδες για κάτι καλλίτερο στην μετα-κορωνοϊό εποχή.